

PRZEMYSŁOWIEC

Ł. DĄBROWA.

Drzewiecki & Jeziorański

INŻYNIEROWIE

Fabryka przyrządów ogrzewania centraln. i Biuro konstrukcyjno-techniczne

Przedsiębiorstwo koncesyonowane przez Magistrat Król. stoł. miasta Krakowa Ł. 76.770/903 III.

Adres: Warszawa, Aleje Jerozolimskie Nr. 85. (dom własny).

Adres telegraficzny: Warszawa Drzewiecki Jeziorański.

Wodociągi i Kanalizacje. ❁ Ogrzewania centralne i Wentylacje. ❁ Urządzenia gazowe.

Firma wykonała w ciągu **jedenastu lat** działalności około 1000 instalacyj.

65

Fabryka Maszyn i Odlewnia

2

Księcia A. LUBOMIRSKIEGO we Lwowie

6

Lwów-Podzamcze ul. Św. Marcina 11.

Adres dla telegramów: SRENIAWA-LWÓW.—Telefon 559. — Konto poczt. Kasy Oszczęd. 867201.

Wykonywa wszelkie roboty, wchodzące w zakres przemysłu maszynowego:

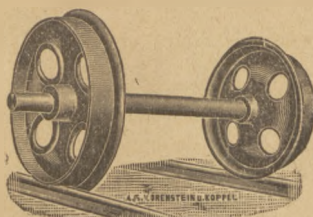
1. Urządzenia, rekonstrukcje i reperacje gorzelń, browarów, młynów, tartaków, cegielń i innych zakładów przemysłowych.
2. Kotły parowe, konstrukcje żelazne, rezerwoary i wszelkie inne roboty kolarskie.
3. Jako specjalność: transmisje o kołach pasowych, formowanych maszynowo, wykonane przy pomocy maszyn specjalnych.
4. Odlewy żelazne z własnych i nadesłanych modeli od najlżejszych do 5000 kg. wagi. Odlewnia zaopatrzona w najnowsze maszyny do formowania, daje nam możliwość zadowolnić najostrzejsze wymagania odbiorców naszych.

Prosimy o zwrócenie uwagi na markę ochronną na wyrobach naszych.

57

ORENSTEIN i KOPPEL

Fabryki kolei wąskotorowych i lokomotyw

BIURO:

Łwów

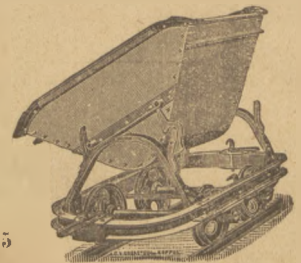
Pasaż Mikolascha

Składy:

ul. Grodecka 127.

Telefon Nr. 594.

URZĄDZAJĄ I DOSTARCZAJĄ

65

Koleje polne, lasowe, oraz dla celów przemysłowych, do ruchu ręcznego, konnego, parowego i elektrycznego. Spłaty amortyzacyjne.

Koleje linowe — Koleje elektryczne — Koleje przenośne — Koleje drugorzędne — Koleje dojazdowe — Lokomotywy — Wózki — Bagiey ręczne i parowe.

Wynajmuje kompletnie urządzone koleje. Roboty przedwstępne, trasowanie.

Katalogi, kosztorysy, rysunki darmo i oplatnie.

Katalogi, kosztorysy, cenniki darmo i oplatnie.

Wodociągi, Ogrzewania centralne itd. urządzają CHYLEWSKI, HRUBY i Sp. (patrz ogłoszenia str. 4 i 20.)

Patenty

na wynalazki

4 wyjednywa 15

Kazimierz Ossowski

Biuro patentowe

Petersburg, Wozniesieńskijski prospekt 3. 65

Poszukuje się wody o sile 30—40 koni w pobliżu stacji kolejowej.

Blizsza wiadomość w Administracji Przemysłowca.

Wilgoć i grzyb

najsilniejsze wyniszczą w zupełności

GLAZURYNA.

Osuszenie kościołów, pałaców i mieszkań wykonuje się od szeregu lat z najlepszym skutkiem i gwarancją.

Płyty słomiane niepalne

jako ochrona ścian od zimna i ściany działowe.

Zgłoszenia:

Biuro fabryki „GLAZURYNY“

Lwów, Łyczakowska 22.

Przesyłki próbne (grzyb) 6 i (wilgoć) 5.

Przegląd - Techniczny

Tygodnik poświęcony sprawom techniki i przemysłu.

Adres Redakcji i Administ.:
Warszawa, Włodzimirska 3.

PRZEDPŁATA:

W Warszawie: rocznie 10 rub., półrocz. 5 rub., kwartalnie 2-50 rub.; z przesyłką rocz. 12—, półrocz. 6—, kwart. 3— Numer pojedynczy 30 kop.

CENA OGŁOSZEŃ:

Jednorazowo za całą stronę rb. 13, za półstr. 8—, za ćwierć str. 4—, za jedną ósmą 2-50, za jedną szesnastą rub. 1-50.

Sokolnicki & Wiśniewski

Biuro elektrotechniczne

Lwów, Akademicka 18. Kraków, pl. Maryacki 9.

Adres telegraficzny: Grom, Lwów. — Grom, Kraków.

Pierwszy zakład kraj. dla budowy wszelkich urządzeń elektrycznych

WŁASNE WARSZTATY ELEKTROMECHANICZNE.

Składy artykułów elektrotechnicznych.

Budowa kompletnych stacji elektrycznych. Wyzyskiwanie sił wodnych do wytwarzania energii elektrycznej i zastosowania jej w przemyśle i gospodarstwach rolnych. — Większość znaczących urządzeń elektrycznych w Galicji od roku 1903 wykonała firma Sokolnicki & Wiśniewski.

Projekty, kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

Wodociągi dla miast, miasteczek, zakładów publicznych i domów prywatnych buduje

Zygmunt Rodakowski

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWY WODOCIĄGÓW

dawniej biuro instalacyjne „Towarzystwa Akc. dla przedsiębiorstw elektrycznych, wodociągów i kanalizacji“.

Wykonuje wszelkie poszukiwania za wodą, plany i projekty wodociągowe, ujęcia źródeł i wiercenia lub kopania studzien, całkowite wodociągi miejskie, zupełne instalacje wodociągowe w gmachach publicznych i prywatnych, kłozety, łazienki od najprostszych do najwykwintniejszych, cyrkulacje wody gorącej, odpływy i kanalizację.

Materyał doborowy. — Wykonanie wzorowe. — Ceny umiarkowane.

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE

Kapitał akcyjny:
kor. sto milionów.

Fundusze rezerwowe:
kor. dwadzieścia osiem milionów.

L W Ó W

we własnym gmachu przy ulicy

Jagiellońskiej 1. 3.

Tel. nr. 57 Dyrekcja
Tel. nr 358 Kantor wymiany

Zakład centralny:
W I E D E Ń.
FILIE: Aussig n/Ł.
Berno, Budapeszt,
Czerniowce, Cieplice,
Friedek-Mistek Grac,
Praga, Prościejów, W.
Neustadt i St. Pölten.
12 kantorów wymiany i kas depozytowych we Wiedniu.

Załatwia wszelkie interesa bankowe. oraz transakcje w zakresie kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym.

Przyjmuje wkładki na 3-6 proc. książeczki wkładowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki, a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy.

Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki na podkład papierów wartościowych.

Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na targach krajowych i zagran.

Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje.

Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe.

Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych.

Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi.

Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania.

Rewiduje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu.

Najkorzystniejsze warunki. — Pilne czuwanie nad interesami klienteli.

Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwione doświadczeniem i rozgałęzionymi stosunkami w całym świecie kupieckim.

Zakład zastawniczy udziela zaliczek na kosztown. i papiery wartość

Co i gdzie wyrabia się w kraju?

Umieszczenie w każdym numerze przez rok cały za jeden wiersz 5 kor., półr. 3 kor.

Aparaty piwne: (fabryka) J. Friedman, Stryj.

Asfalt: Skrzypiec i Sp., Tarnów.

Emil Kuźnicki, Oświęcim, Papa dachowa (plyty izolacyjne asfaltowe).

Giovanni Zuliani i Syn, Lwów.

Spółka kraj. budowniczych, Lwów.

Sosnowski & Zacharyewicz, Lwów.

Krajowa fabryka papy dachowej

i produktów terowych, Sina Kurtz,

Chrzanów.

H. et A. Lorie, Kraków.

Artykuły izolacyjne: M. Franz Prze-

mysł, Dobromilska 1. 12, pat. Emuleva

bitumiczna i pat. *Passerol* przeciw wilgoci.

Artykuły techniczne: Stanisław Grün-

berg i Ska, Kraków Rynek 21. (Skład

artykułów technicznych, elektrotechni-

cznych oraz krajowych wyrobów me-

talowych.)

Budowlane roboty: Z. Gościński, Lwów,

Kopernika 17. (wyroby metalowe ką-

pielowe).

Brzoń: W. Szadkowski i S. Kopeczyński,

Lwów, pl. Bernardyński 1. 3.

Browary: Pierwszy browar w kraju

systemu gotowania parą Zygmunta

Marsa i Braci w Limanowej.

Bielizna męska, damska, dla chłopców,

dziweczat i niemowląt — Wiktor

Sedlaczek, Lwów, plac Kapitulny 3.

Carbolinum: Emil Kuźnicki, Oświęcim,

(Krystal najlepsza pasowłoka dla da-

chów pawych).

H. et A. Lorie, Kraków.

Cement portlandzki: B. Liban i Sp.,

Podgórze-Bonarka.

Goleszowska fabryka portland ce-

mentu (Roman cement i wapno skaliste)

Cement drzewny: (Holzzement) Emil

Kuźnicki, Oświęcim.

H. et A. Lorie, Kraków.

Cementowe wyroby: Giovanni Zuliani

i Syn, Lwów.

H. et A. Lorie, Kraków.

Ceramiczne wyroby: Ign. Patkowski,

Kolomyja (Warsztat dla wyrobu ma-

jaliki).

Chirurgiczne opatrunki: Fabr. „Tlen“,

Lwów.

Cukry: Cukiernia Ferdynanda Theuera,

Lwów, plac Halicki 12

Cukierki, bonbony, czekolada, kakao,

pierniki, biszkopty i ciasta wszelkiego

rodzaju wyrabia Parowa fabryka cu-

krów i pierników Brandstädter i Ska

we Lwowie.

Cykory: I. Bar. Romaszkan, Horodenka.

Dachowki i drony: Bracia Kanarek,

Skowierzyn Zbydniów (fabryka da-

chówek).

Drut drzewny: Na zapalki i pudelka.

Fabryka w Lubyczy Królewskiej M.

Parnasa.

Elektrotechnika: Tranda Witold, Prze-

mysł. Domiczek Karol, (Lwów, Syks-

tuska 23. Skład rowerów).

E. Hausmann Lwów, Pasaż Haus-

mana. Telefon 303.

Farbiarnie: Pierwsza kraj. farbiarnia

i pralnia chemiczna Langier i Ska,

Lwów.

Fajanse: Fabryka w Lubyczy Królew-

skiej M. Parnasa (naczynia fajansowe

i cegły ogniotrwałe).

Gorzelniane urządzenia: Bracia Bar-

tik, Tarnów.

Gwoździe Sułkowieckie do szyn: E. Giel-

dziński, fabryka kolejek wążkotoro-

wych. Lwów, Jagiellońska 3. Patrz

inserat str. 2.

Harmonium: Pierwszy jedyny wyrób

harmonium nożnego amerykańskiego

(sawkowego), Rudolf Haase, Lwów,

Pijarów 7.

Instalacje: (wodociągi, kanalizacja, cen-

tralne ogrzewanie i wentylacja, dalej

łaźnie mechaniczne, pralnie i suszarnie)

Inż. Leonard Nitsch i Sp., Kraków.

Instalacyjny zakład dla centralnych

ogrzewañ, wodociągów i gazu, Julian

Tokar, Kraków (Radziwiłłowska).

Chylewski, Hruby i Ska, dawniej

Wł. Niemeksza. Lwów, Kopernika 15 a.

Bracia Bartik, Tarnów.

A. Lów i Ska Lwów, Kollątaja (patrz

anons).

Introligatorskie wyroby artystyczne:

S. Astandt, Lwów, ul. Słoneczna 7.

Kamień sztuczny: Fabryka kamienia

sztucznego, Lwów.

Kamieniarskie wyroby: Trembowla

gmina miasta.

Kamieniołomy: Trembowla gm. miasta.

Konserwy z jarzyn i owoców. Fabryka

parowa w Lubyczy Królewskiej M.

Parnasa. Ogród handlowy.

Konserwy mięsne: Aleksander Sliżyński,

Lisko.

Konfitury: (sorbety, woda kolońska) M.

Gozdawa-Czekońska, Czortków.

Konstrukcje żelazne:

E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

Koronki i hafty: Krzyżanowska Aniela,

Częstecim.

Kotły Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac

Kapitulny 3.

Kotły parowe: E. i L. Zieleniewscy,

Kraków.

Korki i smołki: Z. Blaustein, Lwów,

Kazimierzowska 17.

Lampy: Chylewski, Hruby i Ska, Lwów,

patent. naftowe światło żarowe.

Likiery i rozolisy: Fabryka likierów

i rumu (rafinerya spirytusu) K. Hr.

Drohojowskiego w Bolanowicach.

Dawid i Józef Walosecy w Stryju

(rafinerya spirytusu i fabryka rumu.

Liny i powrozy: Towarzystwo powroźni-

cze w Radymnie:

a) dla przemysłu fabrycznego pasy do

maszyn, wszelkie sznury, liny dru-

ciane, liny konopie dla gorzelni.

b) dla gospodarstwa domowego: sznury

dla wieszania bielizny i rebsznury

do stołów.

c) dla gospodarstwa rolnego: postronki,

lejce, szleje, kantary i tp.

d) dla myślistwa i rybołówstwa:

sieci do polowania, włoki, wędzierze.

Marynaty: F. Jachzel, Biała (wyrób

sardynek, moskale).

Maszyzny: Chylewski Hruby i Ska, Lwów,

Kotły parowe. Browary, Młyny Tar-

taki, Motory ropne, gazowe.

E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

MOTO RY WYBUCHOWE, budowa

młynów i urządzeń przemysłowych

Leon Heller, Lwów, Grodecka 35.

Maszyzny i narzędzia rolnicze: Józef

Szaynok, Rzeszów. Biuro techniczne.

Bracia Bartik, Tarnów.

Marek Feuerstein, Lwów, ul. Gro-

decka 1. 51.

Młyny: Józef Szaynok, Rzeszów. Biuro

techniczne.

Bracia Bartik, Tarnów.

Leopold Herman, biuro techniczne,

Lwów, ul. Grodecka 14 a. (młyny mo-

torowe, motory i lokomobile).

Meblowe roboty: Eisenbart Teodor,

Lwów (zakop.).

Towarzystwo stolarzy w Kalwaryi

Zebrzydowskiej (skład komis. w Kra-

kowie).

Mlechy: Marek Feuerstein, Lwów, Gro-

decka 51. (pierwsza fabryka galicyjska).

Miody: Miód patoka, miód pitny, воск,

narzędzia i przybory pszczelarskie

Spółka pszczelarska w Brzeżanach

Metalowe wyroby: E. Wajdowski i Sy-

nowie, Lwów, Bema 17.

Naczynia emaliowane: Pierwsza gal.

fabryka E. H. Friedmanna i Ski, Kra-

ków-Dębni.

Odełwnie i konstrukcje żelazne:

E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

Jan Wehrstein Stryj, fabryka kujnej

leizny (Tempergus),

Bracia Bartik, Tarnów.

W. Podhorodecki i Ska, ul. Polna 51

(wszelkie odlewy ze stali, żelaza i me-

talu, leizna kowalna — Tempergus).

Fabryka armatur, pomp inż. Karola

Rudolphięgo i Ski w Trzebinie.

Fabryka Ks. A. Lubomirskiego, Lwów,

Marcina 1. 11.

Bochenkiewicz Rafał, Gorlice wyrabia

wszelkie odlewy maszynowe i budo-

wlane.

Odlewy metalowe: E. Wajdowski i Sy-

nowie, Lwów, Bema 17.

Ogrodzenia siatkowe altany, werandy,

i poręcze drogowe z rur stalowych

jako nowość, praktyczne tanie i trwałe

Józef Rossmannith Nowy Sącz.

Ołowiane wyroby, plomby, plyty etc.

Stanisław i Stefan Drzewiczny w Prze-

mysłu ul. Węgierska 60.

Olówki: Majewski, Warszawa.

Organy kościelne i harmonium: Wy-

rób organów kościelnych i harmonium,

Rudolf Haase, Lwów, Pijarów 7.

Osuszanie murów: F. Mossoczy, Lwów,

Życzakowska 22.

Grabowski, budown. Kraków, Głę-

bia 14. (sposobem patent. bez plam, ka-

nalizacye budynków, izolacye murów)

Pasy maszynowe: (fabryka) Seweryn.

Patzen, Żywiec.

Piece kalfowe: P. Swistek, Przemyśl,

Lipowa — Julia Duda, Jarosław. (Fa-

bryka).

Pieczerla: A. Garfunkel, Lwów, ul.

Karola Ludwika 2.

Pilniki: Jan Sadel, Kraków, plac Ma-

tejski 4. Bracia Bartik, Tarnów

Płyty izolacyjne: Skrzypiec i Ska Tar-

now 2.

Powozy: Siwiński Wład., Stanisławów.

Pończoszkarskie wyroby: Bobrowska

w Jaremczu.

Plótna Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac

Kapitulny 3.

Pościel Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac

Kapitulny 3.

Prasy olejne, pompy wodne (fabryka)

J. Friedman, Stryj.

Pompy: (studnie) E. i L. Zieleniewscy,

Kraków.

Inż. Leonard Nitsch i Ska, Kraków.

Przyrządy gimnastyczne: Józef Szay-

nok, Rzeszów. Biuro techniczne.

Rękawiczki i bandaze: L. Kozub-Dro-

hobycz, Rynek 30.

Rzeźbiarskie wyroby z drzewa: Tadeusz

Sokulski Lwów, Życzakowska 54. (olta-

rze, ambony itp. roboty snycerskie, po-

złotnicze, ozdobne, oduawianie).

Siatki żelazne ogrodzenia siatkowe

altany, werandy i poręcze drogowe

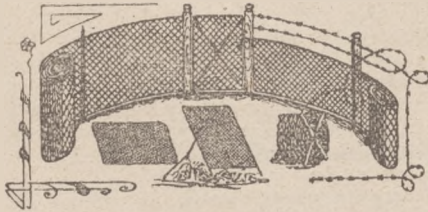
z rur stalowych, jako nowośći pra-

ktyczne tanie i trwałe Józef Rossmannith Nowy Sącz.

Sikawki: Bracia Bartik, Tarnów.

Ślusarskie wyroby: Spadkobiercy J. Górniaka w Przemysłu.

Siatki żelazne, meble i konstrukcje schodów żelaznych, wykonuje fabryka Józefa Goreckiego, Kraków.

Ślomiane maty i materace: Fabryka „Hygiea“ J. Wojciechowski p. Kołomyję

Story do okien płóciennne, pałyczkowe i deszczulkowe Władysław Adamski, Lwów, Sobieskiego 4.

Studnie: Bracia Bartik, Tarnów.

Inż. Leonard Nitsch i Ska Kraków. Chylewski Hruby i Ska, Lwów, Wiercenia studzien, ustawiania pomp.

Światło: Chylewski Hruby i Ska, Lwów. Patent. naftowe światło żarowe, gaz powietrzny, motory ropne do oświetlenia elektrycznego.

Tablice emaliowane z napisem wszelkiego rodzaju wykonuje Pierwsza galicyjska fabryka E. H. Friedmanna i Ski, Kraków-Dębni.

Tapety: W. Adamski, Lwów.

Tartaki: Chylewski, Hruby i Ska, Lwów.

Tektura dachowa, Skrzypiec i Spółka. Tarnów 2.

Tkackie wyroby: Jan Kopeński, Kęty, (sukna i koce).

Michał Miesowicz Korczyzna obok Krosna. Tkalnica płócien i skład wysyłkowy (wyroby z najlepszego przedziwa).

Marcin Brzek, Błażowa, wyrób lnianych i bawełnianych tkanin.

Bobrowska. wyrabia z sukna krajowego serdaki, guńki w Jaremczu.

Tow. tkackie w Glinianach.

Transmisye: W. Podhorodecki i Ska, Lwów, Polna 51. (wały transmisyjne, łożyska, sprzęgacze, koła pasowe i zębate i t. p.)

Tutki: K. Primus, Lwów.

Urządzenia mechaniczne cegielni i fabryka dachówek Józef Szaynok, Rzeszów. Biuro techniczne.

Waseliny: Jan Michnik, Bochnia (oleje maszynowe).

Wody mineralne: Rząca i Chmurski, Kraków.

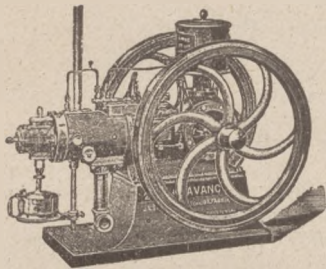
Wyroby brązownicze i sprzęty kościelne S. Wileczyński, Lwów, Trybunańska 6.

Witraże i mozaiki szklane W. Ekielski i A. Tuch, Kraków. Wolska 31.

Zabawki klockowe (fabryka) Z. Janikowski, Kraków, Garbarska 5.

Zegary wieżowe najno wszej konstrukcji i w różnych wielkościach M. Miesowicza w Krośnie.

OGŁOSZENIA

Najtańsza siła motory-
czna 50%, oszczędności

oryginalne szwedzkie 15

Motory i lokomobile

„AVANCE“

pędzone benzyną, naftą,
spirytem lub surową
ropą

dostarczają 65

Chylewski, Hruby i Sp.

Biuro techniczne i zakład instalacyjny

Adr. tel.: Chylewski, Lwów.

Lwów, ul. Kopernika 1. 15a.

Rządowo

uprawniona

Fabryka wód mineralnych

sztucznych i specjalnie leczniczych

37

pod firmą

14

K. Rząca i Chmurski

w Krakowie, ul. św. Gertrudy 4.

wyrabia pod kontrolą Komisji przemysłowej Tow. lek.
Krak. polecone przez toż Towarz.

Wody mineralne

odpowiadające składem chemicznym wodom: Bilińskiej,
Gieszhüblerskiej, Selterskiej, Vichy, Marienbadzkiej, Hamburg,
Kissingen tudzież

specjalnie lecznicze

jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną, oraz
wody lecznicze normalne z przepisu prof. Jaworskiego.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach.

Cenniki na żądanie franco.

Główny skład

65

we Lwowie w aptece J. Wewiórskiego

ul. Halicka 5.

Amoniak chemicznie czysty

(Liquor ammon. caust. purris.)

o ciężar gątkowym 0.96 0.96 (Ph. VII.) i 0.910
(24° B.) — wyrabia 35

Gazownia Miejska we Lwowie.

Cennik na żądanie.

65

**Komplety
PRZEMYSŁOWCA**

rocznik II-gi

1904/1905

zbroszurowane

do nabycia

w Administracji.

PERWSZY ZAKŁAD
FOTO-CHIMIGRAFICZNY
E. TRZEMESKIEGO
WE LWOWIE
ul. Trzeciego Maja 7.
Wykonuje:
FOTODRUKI, KLISZE
CYKLOGRAFICZNE
MIEDZIOTYPY
(AUTOTYPY)
do celów ilustrowania
DZIEŁ NAUKOWYCH
i POWIEŚCIOWYCH
JAKOŻE DO CENNIKÓW
FABRYCZNYCH-PRZEMYSŁOWYCH
i HANDLOWYCH.

ZALOŻONY 1868

PRZEMYSŁOWIEC

TYGODNIK POPULARNY DLA SPRAW TECHNIKI I PRZEMYSŁU

Wychodzi w każdą sobotę rano.

Prenumerata wynosi: W AUSTRII: miesięcznie K 1'20, kwartalnie K 3'50, rocznie K 14'—, W NIEMCZECH: kwartalnie M 3'50, rocznie M 14'—, W KRÓLESTWIE POLSKIM: kwartalnie koron 4'—, rocznie koron 16'—.

NUMER POJEDYNCZY 40 hal.

Redakcja i Administracja: Lwów, ulica Akademicka 1. 26.
Telefon Nr. 806.

ZASTĘPSTWO NA KRÓLESTWO: Księgarnia E. Wende i Sp.
Warszawa (Krakowskie Przedmieście 9).

Ogłoszenia: od miejsca wiersza jednej szpalty drobnym drukiem (petit) 40 hal. Przy zamówieniach kwartalnych lub rocznych znaczny opust. — Pomieszczenie FIRMY w rubryce „Co i gdzie wyrabia się w kraju?” za jeden wiersz na rok cały (52 razy) K 5'—, na pół roku K 3'—.

Prenumeratę przyjmują wszędzie biura dzienników i księgarń oraz Administracja „PRZEMYSŁOWCA”, Lwów, przy ulicy Akademickiej 1. 26.

PRZEDRUK JEDYNIENIE ZA PODANIEM ŹRÓDŁA.

Redaktor naczelny: inżynier cywilny **Edmund Libański.**

TREŚĆ:

1. **Przemysł domowy w Królestwie.**
2. **Sprawy przemysłowe.** Rozwój przemysłu bawełniano-przędalniczego w Królestwie Polskim (*Inż. J. Littauer*).
3. **Sprawy techniczne.** Z najnowszych dzieł techniki.
4. **Wynalazki i konkursy.** Komunikacja mechaniczna na drogach zwyczajnych.
5. **Pouczenia i przepisy.** Jaki zawód obrać ma syn a jaki córkę?
6. **Głosy z kraju.** Półwiekowy jubileusz.
7. **Kronika techniczno-przemysłowa.** — Ośmiogodzinny dzień pracy w Ameryce. Wystawa budownictwa w Petersburgu. Urzędowy organ dla spraw handlowych i przemysłowych. — Wykształcenie techników dla cukrowni.
8. **Pytania i odpowiedzi.**
9. **Korespondencya Redakcyi.**
10. **Nadane.**
11. **Fejleton.** Nafta a cywilizacya (dokończenie).
12. **Z różnych dziedzin.** Język „Esperanto” w handlu i przemyśle (*Karol Hoffman*) (dokończenie).

Przemysł domowy w Królestwie.

Według przepisów, ułożonych przez inspektorów fabrycznych w Królestwie Polskiem, mieszka około 30,000 ludzi, trudniących się drobnym przemysłem z ogólną produkcją około 1,646,500 rubli.

Drobny przemysł domowy najbardziej jest rozwinięty w gub. Piotrkowskiej, która co do przestrzeni zajmuje dziesiątą część terytorium Królestwa. Wraz z silnie rozwiniętym w tej gubernii przemysłem na wielką skalę, wartość produkowanych tam corocznie wyrobów drobnego przemysłu domowego dochodzi według spisów inspektorów, do 350,965 rubli. W szczególności rozpowszechniło się tam tkactwo: np. we wsi Kamienica Polska w ciągu całego roku pracuje 250 rodzin przy 340 warsztatach.

W gub. Warszawskiej wogóle wartość produkowanych wyrobów drobnego przemysłu domowego można ocenić na 52,220 rubli, liczba zaś zajętej tym przemysłem ludności sięga 400 ludzi. W okolicach podmiejskich Warszawy, gdzie znajdujemy mnóstwo drobnych majątków ziemskich, drobny przemysł domowy przybiera charakter drobnego handlu. Powiaty bardziej oddalone od War-

szawy, choć nie posiadają tak znacznej ilości drobnych posiadłości, jak okolice Warszawy, odznaczają się, wskutek wciąż wzrastających działów, zubożeniem ludności, która emigruje w wielkich ilościach, szukając zarobku zamieszcowego i wskutek tego egzystujący tam przemysł tkacki upada.

Wogóle można powiedzieć, że najgęściej zaludniona gubernia Królestwa posiada najsłabiej rozwinięty drobny przemysł domowy.

W gub. Kieleckiej wartość wyrobów z drzewa dochodzi do 100,000 rubli rocznie. Wyroby te są nader łatwo zbywane na miejscu i prócz tego idą na wywóz. Prócz tego w Kieleckiem znacznie się rozwinęło tkactwo; sam tylko powiat Kielecki posiada do 25,000 krosien. Około 1,000 ludzi pracuje przy kamieniołomach i sądząc z kolejowych danych, roczny wywóz ociosanego piaskowca z tej gubernii oceniają na 30,000 rubli.

Jednakże daje się tu odczuć brak narzędzi i wykwalifikowanych majstrów.

Przy wyrobach z marmuru pracuje około 150 ludzi. Garncearstwo zupełnie upadło, wskutek podróżenia opału i rozpowszechnienia żelaznych naczyń polewanych. Drobny przemysł

URZADZA I PROJEKTUJE według nowoczesnych wymagań budowy nowych jakoteż rekonstrukcyę starych młynów wszelkich systemów z popędem maszyn parowych, motorów i turbin wodnych.

PRZYJMUJE dostawy kompl. urządzeń z pierwszorzędných krajowych i zagranicznych fabryk, dla gorzełń, browarów, tartaków, fabryk krochmalu, syropu kartoflanego, drożdży, cegielni parowych, elektrycznego oświetlenia i przeniesienia siły, wodociągów i ogrzewań centralnych. SKŁAD motorów i lokomobil do poruszania za pomocą gazu, benzyny, spirytusu, ropy naftowej, nafty i pary oraz aparaty do wytwarzania gazu z antracytu i koks. Kasy ogniotrwałe.

Zaprzysiężony
rzeczoznawca
c. k. Sądu
krajowego
we Lwowie.

Pierwszy krajowy zakład budowy młynów

Leopold Hermann

BIURO TECHNICZNE.

Lwów, ul. Grodecka 14 a.

domowy najmniej się rozwinął w guberniach: Radomskiej, Suwalskiej, Siedleckiej, Lubelskiej i Kaliskiej.

Włościanin na zagrodzie liczącej mniej niż 10 morgów, bez ubocznego zarobku, cierpi głód. Dopiero od 15 morgów obszaru gospodarstwa można normalnie biorąc, liczyć chłopą względnie zamożnym. Tymczasem z ogólnej liczby 717,257 gospodarstw włościańskich i 74,609 zagród aż 426,671 gospodarstw włościańskich i 64,294 zagród posiada rozmiary niżej 15 morg.

A zatem właściciele 62% gospodarstw z trzema do czterech milionami ludzi, są zmuszeni szukać zarobku.

Istnienie w Królestwie Polskiem drobnego przemysłu domowego, bez wszelkiej ubocznej pomocy, jedynie dzięki przechowanym tradycjom, może posłużyć za najlepszy dowód żywotności tej gałęzi rodzinnego przemysłu i wskazuje na niezaprzeczoną zdolność ludności do dalszego rozwoju i udoskonalenia tej produkcji.

Jednakże, wskutek przenikających do nas nowych prądów i dążeń z centrów kultury, jak również wskutek zmiany warunków kupna i sprzedaży, wreszcie wciąż zwiększającej się siły przewozowej dróg żelaznych, rząd i społeczeństwo, poczuwa się do obowiązku popierania

ludowej wytwórczości, tembardziej, że sami włościanie, zdając sobie sprawę z korzyści, jakie odnoszą z tej gałęzi rodzinnego przemysłu, szukają w niej zarobku z własnej inicjatywy.

Przytoczony poniżej wyciąg z ustawy szwedzkiego Towarzystwa popierania drobnego przemysłu domowego z roku 1899 posłużyć może za wzór, w jakim kierunku społeczeństwo powinno w tej mierze rozwinąć swą działalność.

Towarzystwo Szwedzkie:

1) urządza w Sztokholmie stałą wystawę wyrobów przemysłu domowego, dostarczanych przez wytwórców do sprzedaży, a przyjętych z aprobaty komitetu wystawowego, i oprócz tego, stara się o odnalezienie dróg zbytu dla wyrobów drobnego przemysłu domowego;

2) zakupuje dawniejsze, jak również i nowe modele i stara się o ich rozpowszechnianie;

3) pośredniczy w zamówieniach robót i

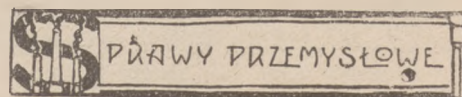
4) dopomaga stowarzyszeniom rolnym w urządzaniu wystaw prowincjonalnych

Członkowie Towarzystwa płacą umiarkowaną składkę roczną, w wysokości 2 rubli.

Towarzystwem zarządza rada, złożona z 9 osób, w liczbie których

muszą się znajdować obowiązkowo trzy kobiety. Rada obowiązana jest wyznaczać komisjonerów do rozmaitych miejscowości.

W Królestwie Polskiem jednak dotychczas, pomimo niejednokrotnie podejmowanych starań, włościanom nie było wolno, niestety zakładać stowarzyszeń, a pozwalano na ich zakładanie wyłącznie mieszkańcom miast i osad.

Inż. J. Littauer.

Rozwój przemysłu bawełniano-przędzalniczego w Królestwie Polskiem.

(Ciąg dalszy).

Szerokie masy ludności stają się obecnie wolnymi, zjawia się dużo rąk do pracy i dużo jednostek ludzkich, nie rozporządzających do tego czasu pieniędzmi, otrzymuje obecnie wynagrodzenie pieniężne. Każda z nich musi się starać teraz o odzież i takową kupować, ludzie ci nie są jednak dosyć zamożnymi by kupować towary wełniane, kupują więc też tylko wyroby bawełniane, tem chętniej, iż bawełna nader łatwo przyjmuje przy farbowaniu kolory jaskra-

Nafta a cywilizacya.

(Dokończenie.)

Mieszkańcom kraju, gdzie za nie tak dawnych i nie tak znowu do brych czasów, nawet koła, mieniające się być u szczytu cywilizacji społecznej, debatowały o wyższości romantyzmu nad klasykami przy świetle świec, opowieści o jeziorach paliwa, o studniach artezyjskich tryskających ciecżą palną wydadzą się conajmniej przesadzone.

A jednak są to rzeczy stare. Dla wielu miejsc arcydawne... sięgające mroków dziejowych narodu, czy kraju.

Rzecz ciekawa, że my tyle od dzieciństwa suszymy sobie mózg cytatami z dzieł złotego okresu literatury, Rzymian, poznajemy szczegóły losów mitycznych i historycznych bohaterów Hellady niemal aż do jadłospisów, nicujemy czynniki kultury i upadku świata starożytnego, zaglą-

dając aż do „buduaru“ Kleopatry, a o takich czynnikach rozwoju krajów jak kopaliny, ta podwalina kultury ludzkiej, potężny oręż w zapasach narodów o hegemonię w pchaniu cywilizacji na nowe tory, albo zgola nic, albo bardzo nie wiele wiemy i wiedzieć chcemy. A przecie Kolumb wędrował nie po co innego; nie czym innym, jak znajomością użytku i miejsc ich znajdowania zwalczały fenicyjanie swych sąsiadów, nie czym innym trzymali Rzymianie w postrachu „barbarzyńców“, jak znajomością kruszcu i metalu. A i dziś...! Tak dziwnie idą w parze kategorie zjawisk, że godne to uwagi. Któż nie wie, że ogniska przemysłowe przypadają na tereny węglowe.

A teraz wyobraźmy sobie, że gdzieś w pustynnych obszarach mało zbadanej Azji lub Afryki odkryte zostały pokłady węgla bogatsze od angielskich, od amerykańskich. Jeżeli pokłady złoto — i dyamenty-

dajne, w gospodarce ekonomicznej narodów, nie mające pierwszorzędnego znaczenia, były jednak powodem do uporczywej, długotrwałej wojny, jeżeli złotodajne piaski Kalifornii wywołały pewnego rodzaju wędrówkę narodów, a w Australii okolicę pustynne zmieniły się w kraj kulturalny, — jakby się zaroilo wśród mrowia ludzkiego!...

By sobie uwidocznici, gdzie się znajdują obecne źródła paliwa na lądzie europejskim, niekoniecznie do mapy geologicznej czy górniczej trzeba się uciekać, dość przejrzyć wykaz gęstości zaludnienia rozmaitych kątów lądu. Każdy, komu wypadło przeniknąć znaczniejszą przestrzeń kolejami europejskimi, niejednokrotnie miał sposobność zauważyć, jak już na pewnej odległości od terenów kopalnianych węgla na każdym kroku, na każdej stacyi, w wagonach wreszcie, odczuwa się zbliżanie do sfery jego panowania. Już

„Merkur“

Łwów, ulica Xiłińskiego 1. 2.

Palarnia kawy specjalnych gatunków za pomocą
gorącego powietrza.

Przesyłki pocztowe od 5 kg. skutecznie się odwrotnie i franco.

we, a te ostatnie przyciągają wzrok każdego prawdziwego Rosyanina.

Lata 1850—1870 tworzą epokę przejściową dla przemysłu bawełnianego i przemysł ten z rokiem 1870 wkracza w dziedzinę, dzisiaj wszechpotężnego, wielkiego przemysłu.

Wartość przemysłu bawełnianego w roku 1864 równała się 4,2 milionom rubli, w roku 1866 stanowiła 6,1 milionów rubli, a w roku 1870 dosięgała już poważnej sumy 10,2 milionów rubli.

W roku 1877 z fabrykatów zagranicznych postanowiono cło pobierać w złocie, przy niskiej wartości rosyjskiego rubla papierowego, było to podniesienie cla o 33%, a w późniejszych latach nawet o 40—50%: w roku 1881 do tego dodano jeszcze 10%, a w roku 1882 podniesione zostało cło od płócien i przedzy wełnianej. Każdy rok przynosił wyższe cło, tak: w roku 1885 prawie że wszystkie stawki celne podniesiono o 20%, w latach 1887 i 1891 częściowo zostały zwiększone stawki na niektóre towary, 1. stycznia 1895 roku uległo zmianie cło od bawełny zagranicznej, z 1 rb. 40 kop. w złocie, z puda, podniesiono takowe na 2 rb. 10 kop. w złocie. Obecnie cło od bawełny zagranicznej wynosi 4 rb. 15 kop. normalnej waluty pieniężnej, podwyżka ostatnia wywo-

łana została wojną Chin z Japonią i zatwierdzoną została 21. lipca 1900 roku.

Skutki takiej polityki celnej były dwojakie: 1) przywóz fabrykatów i półfabrykatów z zagranicy znacznie zmalał i towary polskie zwolniły się od konkurencji na rynkach rosyjskich, ułatwiono też znacznie współdziałanie bawełny rosyjskiej z zagraniczną; 2) ceny towarów bawełnianych wyrobu krajowego podniosły się.

Obliczono, iż odbiorca rosyjski za towar bawełniany płaci o 357% drożej, aniżeli odbiorca niemiecki za swój wyrób krajowy.

Z rokiem 1877 rozpoczyna się gorączka nerwowa w kierunku zakładania przedsiębiorstw bawełnianych i to przedsiębiorstw rozporządzających ogromnymi kapitałami. Wytwórczość, wynosząca w roku 1870 — 10,2 milionów rubli, w dziesięć lat później dosięga wartości 33 milionów rubli, a w roku 1890 przedstawia się już jako 47,6 milionów rubli. Silny wzrost wytwórczości przedsiębiorczo-tkackiej pomiędzy rokiem 1870 a 1880 — o 223% — jest rezultatem nowej taryfowej w pierwszym swym trzyleciu od roku 1877 do roku 1880. W tym czasie nie tylko założono dużo nowych przedsiębiorstw i tkalni w Królestwie, lecz i wiele takowych

ze Śląska i Saksonii przeniesiono do Polski.

Ręka w rękę z rozwojem wytwórczości następowała zmiana i w samym sposobie fabrykacji: wszędzie, zamiast małych tu i tam rozrzuconych fabryczek, powstają ogromne fabryki akcyjne, budowane według najnowszych wymagań techniki, siła ręczna wypartą zostaje przez siłę pary a w części i przez elektryczność.

Następująca tabliczka obrazowo przedstawia nam tę ewolucję w przemysle bawełnianym:

Lata:	1871 r.	1880 r.	1890 r.
Ilość fabryk	10,449	3,881	163
„ robot.	19,894	19,576	26,307
Wartość wytwórczości w mil. rub.	10,4	30,8	47,6
Ilość robotników na 1 fabrykę	1,9	5,0	16,2
Wytwórczość w rb. jednej fabryki	99,4	7,950	291,736

Wzrost samych przedsiębiorstw bawełnianych uwydatnia się jaskrawo z nadspodziewanego powiększenia się ilości wrzecion, zatrudnionych w przemysle bawełnianym w kraju, tak liczono:

w r. 1836	7,3	tysięcy wrzecion
„ 1840	27,3	„

od kilku stacyi spostrzega się odmienny puls życia okolicy, odmiennie typy ludzi; zgiełk, gorączkowość wraz z nawalnicą pasażerów nawiedza pociąg. Wzmaga się gwizd pociągów tak licznie, jak w tempie. Jakiś szmer wypełnia powietrze. Zda się, jakby ludzie byli naładowani częścią tego olbrzymiego zapasu energii, jaki tam spoczywa w łonie ziemi, czekając zanim kilof go wyzwoli z pod ucisku ławic skalnych. Zanim to nastąpi, spoczywają tam spokojne, martwe i na pozór bezwładnością głazu tchnące. Tak i którykolwiek z owych piekielnych środków wybuchowych, któremi nas darzy wiek ostatni, niepozornie się przedstawia i nic nie zdradza w nich olbrzymich tych zapasów energii, które byle iskra, wstrząśnienie, powołać do życia mogą. Ręka ludzka nie zdoła jednak ujarzmić, wtłoczyć w dostępną jej materię tak olbrzymich ilości energii, jakie spoczywają tam w ło-

nie ziemi uśpione przez macierz przyrodę. Wieki cichej a mozolnej i skrzętniej pracy się złożyły na te zapasy. Miliony milionów istot żywych wykradały promieniom słonecznym życiodajną siłę, by ją zagrzać w ziemi. Szereg pokoleń roślin, o których istnieniu w gromadzie zieleni dzisiejszej przypominają nam karły pobratymcze tych kolosów — paprocie i skrzypy, schodząc z powierzchni uniosły ze sobą, zagrzały w łonie ziemi olbrzymie zapasy energii, które gromadziły poza okres swego żywota, kąpiąc się w powodzi promieni słonecznych. Boć wiemy, że rośliny należą do tych istot uprzywilejowanych, które mogą materię żywą syntetyzować w swym ciebie bezpośrednio ze związków prostych, nieograniczonych, jak dwutlenek węgla, woda, sole mineralne. Organiczne związki w ciebie rośliny powstałe są zasobniejsze w energię wewnętrzną utajoną, aniżeli te nieorganiczne,

z których pochodzą. Roślina zatem wylawia energię podczas swego życia ze środowiska swego, z promieni słonecznych. A gdy kadłub rośliny się zwali, zostanie przysypany pyłem przez wiatry nawianym, zamulony przez strugę wody deszczowej, falą brzegową jeziora, morza... wraz z tym trupem roślinnym zostaje pogrzebany i ów cały zapas energii, który w nim tkwi i wyzwolić się może przy sposobności. Zasoby takie z wiekami w ziemi nagromadzone są wprost olbrzymie. Człowiek zdobywa sposoby wydostania i rozkucia tych sił potężnych z więzów materii, zyskuje straszną siłę; kierując nią, staje się potworem potęgą. Cała niemal finezya postępu, polega na tym, by przez zetknięcie takich źródeł energii z czynnikiem je wyzwalamym, skierować siłę wywiązującą się w kierunku dogodnym.

Jednym z pospoliciej stosowanych środków jest właśnie powodo-

„Merkur“

[wów, ulica Xiłińskiego 1. 2.

Poleca swój skład rumu, koniaku francuskiego, oraz likiery krajowe i zagraniczne.

Przesyłki pocztowe od 5 kg. skutecznia się odwrotnie i franco.

w r. 1850	61,3	tysięcy wrzecion
„ 1863	116,2	„ „
„ 1870	289,5	„ „
„ 1875	385,5	„ „
„ 1879	449,9	„ „
„ 1882	467,6	„ „
„ 1888	600,0	„ „

Według innych źródeł ilość wrzecion w czasie dziesięciolecia 1877 do 1886 podniosła się z 216.640 na 505.622 t. j. o 134%. W tym samym czasie w Rosyi ilość wrzecion powiększyła się tylko o 32% (w okręgu moskiewskim o 45%, a w petersburskim tylko 10%), w Ameryce północnej (1881—1891) o 30%, a w Anglii o 8%.

(C. d. n.).

Z najnowszych dzieł techniki.

(Wedle okazów światowej wystawy w St. Louis.)

Motory:

Wśród imponującej wystawy Tow. *Westinghouse* z Pittsburga widniał w południowo-zachodniej stronie „Hali maszyn“ Generator dla prądu zmiennego w pełnym biegu, a tuż przy nim podłużna maszyna. Ogluszający huk i dziwna, a conajmniej niezwykła forma tej ostatniej dla motoru — bo jest to turbina parowa *Parsonsa* —

zmuszały każdego do baczniejszej uwagi.

Była to pierwsza turbina w biegu na wystawie amerykańskiej, chociaż

Pierwszy pomysł turbiny pochodzi, jak wiadomo, od Herona z Aleksandryi około r. 120 przed Chr. Mimo to jednak dopiero w drugiej

Ryc. 1. Widok wystawy *Westinghouse*.

już około lat 20 trwa praca nad udoskonaleniem tego rodzaju motorów.

połowie XIX w. wystąpiła turbina w praktycznie zastosowalnej formie.

wanie zetknięcia z powietrzem w warunkach odpowiedniej temperatury. Drzewo, czy węgiel lub nafta, jak wiemy, muszą być nieco ogrzane, by się palić zaczęły; aby spalanie trwało, muszą być wśród swobodnego przewiewu, ciągu powietrza. Jak się okazuje, istotę palenia stanowi chemiczna przemiana materii, zwana utlenianiem. W zwykłych warunkach, gdy np. węgiel lub drzewo leży wprost na powietrzu, również przemiana tu zachodzi, ale tak wolno, że wywiązująca się przy tym energia rozprasza się w przestrzeni bez widocznych objawów. Ogrzanie przyspiesza tempo zjawiska, energia wywiązująca się wtedy tak szybko, że nie wydaża rozpraszać się w przestrzeni i potęguje temperaturę samych ciał reagujących i produktów reakcji, aż do żarzenia co właśnie stanowi zjawisko płomienia. Im więcej części palnych zawiera dane ciało, im szybciej następuje reakcja, tym większa

ilość energii można skupić w danym czasie i przestrzeni. We względzie tym olej skalny jest daleko zyskowniejszym źródłem energii, albowiem jest jak gdyby dystylatem z węgla części bardziej palnych. A kopaliny tej ogromne zapasy czekają również tam w głębi ziemi na wyzwolenie. Chwila taka spotęguje tętno życia rzeszy ludzkiej.

Jeżeli dziś wieści mogą obiegać ziemię dokoła w przeciągu kilku minut, jeżeli tysiące zadrukowanych placht dzienników, obdzielając mieszkańców rozmaitych zakątków naszej planety wiadomościami o ważniejszych zdarzeniach chwili sprawiają, że różnojęzyczne tłumy żyją częstką ogólnego ludzkiego życia, to dzieje się to dzięki pracy owej energii wyzwolonej z węgla. On tłoczy w parówkach, w maszynach drukarskich, on ładuje akumulatory szybkością energią elektryczną, rozprasza ciemności nocy, znosząc podział do-

by na okres światła i mroków... Inaugurowanie nafty w tej pracy jeszcze bardziej to udostępni, spopularyzuje. To, co dziś przepłacamy na transporcie w węglu części niepalnych, tracimy jako rozżarzone, popiół, dym z paleniska wraz ze znacznym zapasem ciepła wymykających się czy usuwanych, wraz zastąpienia węgla naftą pozostanie, jako oszczędność, która zaważy na dostępności energii cieplnej, na spotęgowaniu wyników postępu, cywilizacji, których jest motorem.

Nie będzie zatem przesady, jeżeli powiemy, że przyznanie nafcie praw obywatelstwa, jakie węgiel dziś posiada, równa się otwarciu przed cywilizacją szerszych widnokręgów panowania.

Józef Sioma.

(Przyroda.)

„Merkur“

Śwów, ulica Kilińskiego 1. 2.

Poleca wielki swój wybór win szampańskich i hiszpańskich.

Przesyłki pocztowe od 5 kg. skutecznia się odwrotnie i franco.

Wkrótce potem ukazała się turbina parowa; przyszła ona niejako w pomoc kotłowi parowemu, który ludzkości tak wielkie oddał usługi, a którego bytowi zagrażało wynalezienie maszyny gazowej.

Powoli rozmaite odmiany turbiny parowej zyskiwały grunt w rozma-

nien i w r. 1900 rzuciło na rynki pierwsze turbiny.

Maszyna tu wystawiona posiada 600 K. P. i daje 750—3600 obrotów na minutę. Ogólnie zwracano mało uwagi na nowy motor, aż do czasu, gdy parowiec *Turbinia* około r. 1897, zaopatrzonej turbiną Parsonsa przy

w Hartfordzie pędzi Generator dla 2000 kilo w a t ó w.

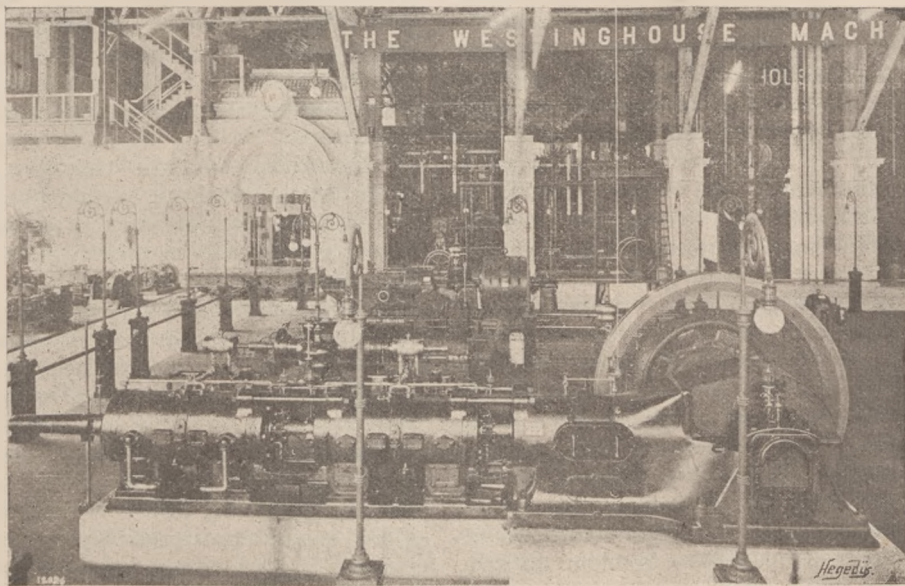
Konstrukcja zasadnicza jest następująca:

Mocno przegrzana wchodząca para przekształca energię cieplną na kinetyczną przechodzącą w rzeczywistą pracę. Ta druga faza procesu jest analogiczną działaniu przy turbinie wodnej.

Stały pierścień zastępuje miejsce kola kierującego turbiny wodnej, miejsce zaś kola turbinowego wał, opatrzone pierścieniami, obracający się tak pod wpływem akcji, jak też reakcji pary.

Jak szybko następuje tu przemiana ciepła w pracę, wynika z tego, że cylinder turbiny kondensacyjnej Parsonsa wykazał przy badaniu temperaturę 365° (Fabr.) tuż u wejścia pary, w odległości zaś 3—4 stóp tylko 115° przy normalnem ciśnieniu (t. j. 675 cm. słupa rtęciowego).

Maszyna składa się z dwu głównych części „rotora” czyli „wrzeciona” i „statora” czyli „cylindra”. Wewnętrzna strona „statora”, a zewnętrzna „rotora” są opatrzone pierścieniami zachodzącymi na siebie. Odległość tychże wynosi $\frac{1}{8}$ —1 cala wielkość zaś od miejsca wstępu pary rośnie. Gdy ta wielkość osiąga swe praktyczne możliwe maximum, zaczyna się nowy dział pierścieni rosnących w tym samym stosunku. Zwykle istnieją 3 takie działy, a każdemu z nich odpowiada przy łożysku jeden tłok równoważący ciśnie-

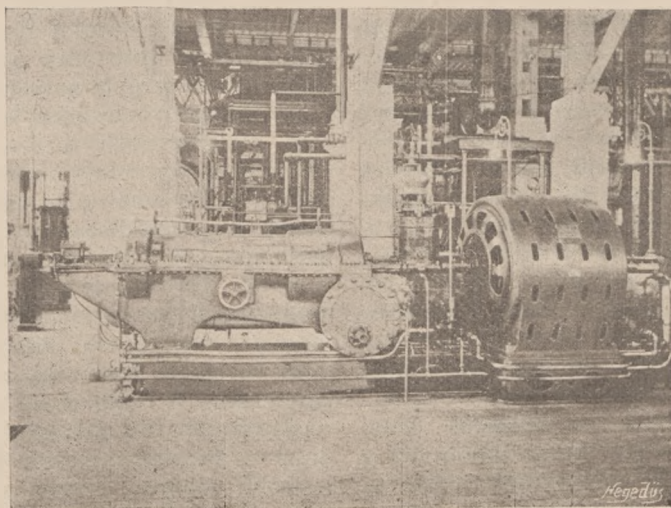
Hala z turbogeneratorem.

tych krajach i tak *de Laval*a we Francji i Niemczech a *Parsonsa* przeważnie w Anglii i Ameryce; tam zastosowano też tak zwaną turbinę *Curtis* wyrabianą przez *General Electric Co.*

Choć wiele powag naukowych wyraziło się sceptycznie, gdy pierwsza turbina ukazała się na rynkach, to rozwinęła się ona w stosunkowo krótkim czasie niepomiernie, gdyż ekonomicznie wyprzedza dziś o wiele najlepszą maszynę parową.

Po długich eksperymentach zbudował *Parsons* swoją pierwszą turbinę w r. 1884; miała ona 10 koni parowych (K. P.) około 18.000 obrotów na minutę i spostrzebowywała bez kondensacji z ciśnieniem pary 92 funtów na cal kwadratowy (1 funt na cal kw. = 0.0708 atmosfer) i 35 funtów (0.45 kg) pary na jedną godzinę i K. P. W roku 1888 zbudował wynalazca motor o 50 K. P. z 7000 obrotami na minutę, a wkrótce potem motor o sile 200 K. P. i 4000 obrotach. Od roku 1895 Tow. *Westinghouse* nabywszy prawo dla Ameryki, pracowało nad jej udoskonalen-

przeglądzie marynarki w Spithead osiągnął rekord 34 $\frac{1}{2}$ (!) węzłów na godzinę. Dziś w Europie zastosowane są te turbiny na 500.000 K. P. a w Ameryce na około 175.000 K. P. Największa turbina, zbudowana dla Hartford—Electric—Light—Company

Turbogenerator.

„Merkur“

Łwów, ulica Xilińskiego 1. 2.

Poleca znakomite mieszanki herbat.

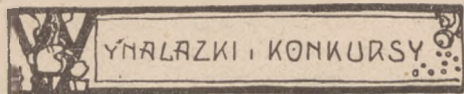
Przesyłki pocztowe od 5 kg. skutecznia się odwrotnie i franco.

nie osiowe, tłok o średnicy odpowiedniej do ciśnienia każdego działu. Tłoki te osadzone są na wale głównym i wirują w statorze doprasowane bardzo dokładnie z minimalnym tarciem. Regulator wahadłowy reguluje dopływ pary.

Generators, łączonego zwykle z tą turbiną używa się dla uzyskania siły motorycznej z 25-ma okresami na sekundę, dla celów oświetlania z 60-ma okresami. Charakterystyka generatora rozstrzyga o chyżości turbiny, gdyż n. p. motor o 25 okresach posiada przy 1500 obrotach na minutę 2 bieguny, zaś przy 750 obrotach 4 bieguny. Konstrukcja motoru jest bardzo silna i odporna. Składa on się z płyt, a zwoje są stosownie do napięcia i pojemności maszyny sporządzone, bądź z taśmy, bądź też z drutów.

Oskar Aszkenazy.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Komunikacja mechaniczna na drogach zwyczajnych.

Zagadnienie o komunikacji mechanicznej na drogach zwyczajnych, bez pomocy szyn, pobudza coraz to więcej inżynierów do różnych pomysłów. Zagadnienie to ma istotnie bardzo wielką doniosłość wogóle, a

w szczególności dla miejscowości pozabawionych kolei żelaznych. W Europie są liczne i rozległe okolice, odległe o 50—200 klm. od najbliższej kolei, a połączone ze stacyami zapomocą starożytnych dyliżansów, których średnia szybkość nie przenosi 8 klm. na terenie gładkim, a 5—6 klm. na górzystym.

Pokładano wiele nadziei w automobilizmie. Rzeczywiście zastosowanie pociągu bez szyn, według pomysłu Renarda, dało przy przewozie towarów wcale pomyślne rezultaty. Spodziewano się, że zasadę tę uda się zastosować do przewożenia pasażerów. Napotkano jednak na niedogodności, wynikające ze skomplikowanej konstrukcji, delikatności i trudności utrzymania w porządku motorów gazowych i benzynowych; z drugiej strony motor parowy waży zbyt wiele, tak, że ciężar ten martwy jest za wielki w stosunku do niewielkiej liczby pasażerów. Oczywiście, że idealnym motorem byłby motor elektryczny; jeżeli jednak źródłem energii elektrycznej ma być akumulator, przedstawia to niewygodę; stosunkowo bowiem do swojej wagi, zawiera niewiele energii elektrycznej, w zasadzie atoli, gdyby wynaleziono akumulator, dostatecznie lekki i zawierający dość energii elektrycznej, wtedy z pewnością zastąpiłby wkrótce wszystkie inne motory.

Inżynierowie powzięli przeto myśl zastąpienia akumulatora przewodem elektrycznym z pobliskiego źródła, przeciągniętym wzdłuż drogi, jak np. w tramwajach. Przewód ten powietrzny powinien być tak urządzony, aby nie ograniczał zanaadto swobody ruchów wagonu, toczącego się po drodze zwykłej; sposób połączenia wagonu z przewodem musi być praktycznym prostym i pewnym. Inżynier włoski Eugeniusz Cantono, kapitan inżynierii wojskowej, wynalazł sposób, odpowiadający tym warunkom.

Na dachu wagonu ustawia się długi drut podwójny, zginający się w bok i dotykający końcem powietrznego przewodnika elektryczności. Długość tego drutu wynosi 6 m., a wysokość przewodnika powietrznego również 6 m., wagon więc ma dostateczną swobodę ruchu, może bowiem oddalać się od przewodnika w kierunku poziomym o 3 m. Koniec drutu podwójnego styka się z przewodem powietrznym, złożonym również z dwóch drutów równoległych, zapomocą czterech płytek, tworzących rodzaj wózka, który naciska na przewodnik z siłą 3—4 kg. Stałość zetknięcia jest więc zupełnie zabezpieczona, chociażby wagon doznawał nagłych i silnych wstrząśnięć wskutek nierówności gruntu.

Urządzenie to nie wyczerpuje jeszcze trudności. Dla ruchu mecha-

KAROL HOFFMAN.

Język „Esperanto” w handlu i przemyśle.

(Dokończenie.)

—Gdzie jest na świecie drugi podobny język? — zapytuje p. Brzostowski — którego kompletnej gramatyki można by się nauczyć w ciągu mniej więcej jednej godziny, a znając choć cokolwiek gramatykę ojczystą, i całego języka nauczyć się w ciągu dni kilku, lub najwyżej kilkunastu? Gdzie jest na świecie język, któregooby, nieznając żadnego nawet z języków obcych, można było w nadzwyczaj krótkim czasie nauczyć się wprost z książki?

—Gdzie jest na świecie drugi podobny język, który pominawszy już to, że jak każdy inny nadaje się znakomicie tak do rozpraw filozoficznych lub do poezji, jak i do

korrespondencji handlowej lub reklam — posiadałby jeszcze i tę cudowną własność, by tłumaczyć z niego, korespondować w nim z cudzoziemcami, lub być przez nich rozumianym, można było natychmiast?

Nie pod naciskiem więc reklamy, nie dla mody, lecz — jako odbłyśk idei wycutej — podnosimy tu dziś sprawę omawianą. Jaki pożytek raczy przynieść Esperanto handlowcom naszym i przemysłowcom?

W korespondencji handlowej między ludami szczepów rozmaitych przyjęto dotychczas, jako międzynarodowe języki francuski, niemiecki i angielski. W Królestwie Polskiem, sąsiadującym tu i obcującym od wieków z Niemcami, język Teutonów wyrobił sobie w handlu pierwszeństwo przed francuskim, aczkolwiek szczególne faworyzowanie niemczyz-

ny w stosunkach dzisiejszych wydaje się wielu, wprost karygodnem.

Obyczajem przyjętym znaczniejsze firmy handlowo-przemysłowe wynagają gruntownej znajomości obu tych języków nie tylko od samodzielnych korespondentów i buchalterów lecz i od ich pomocników.

Prostu — za punkt honoru uważają sobie np. p. pryncypałowice posiadanie pracowników — poliglotów.

Czyż można się jednak dziwić, że większość handlowców nie zna gruntownie języków obcych? Wszak większość ta pochodzi ze sfer niezamożnych. Kilka klas gimnazjum lub szkoły handlowej — to poważnie ich, wykształcenie; mając do czynienia z językiem wykładowym i ojczystym, czyż mogą nauczyć się jeszcze gruntownie trzeciego języka obcego, co dopiero dwóch?..

W. Primus i S. Jglicki

Łwów, ul. Jagiellońska 1. 12.

Materie na meble, portiere, firanki, story, dywany, chodniki. Meble do salonów, jadalni, sypialni i t. p.

Tapety.

Własna pracownia tapicerska.

nicznego po drogach zwyczajnych, potrzebny jest odpowiednio skonstruowany powóz. Wykonano wiele prób z powozami-automobilami dla przewożenia pasażerów: wiele z prób nie powiodło się z tego powodu, że powozy były za ciężkie i wielkie, tak że zwykłe drogi były dla nich nie do przybycia. Próby jednak miały tę dobrą stronę że uwiarydliły, iż wozy muszą być bardzo lekkie i małe. Opierając się na tych doświadczeniach inżynier Frigerio z Mediolanu, wynalazł model powozu, zastosowanego do potrzeb komunikacji mechanicznej po drogach zwykłych. Powóz ma 2'5 m. wysokości, 2 m. szerokości; zbudowany jest w ten sposób, aby sprowadzić do minimum stratę energii w transmisjach, a powiększyć jego lekkość. Pudło powozu zrobione z drzewa i aluminium, koła są obciążone gumą. Towarzystwo »C. Frigerio et Comp.« puściło już w ruch na linii »Pescara-Castellamarre«, powozy te, poruszane elektrycznością systemem Cantono. Linia, jak dotąd, daje jak najlepsze wyniki. Szybkość powozów wynosi zwykle 20 klm. na godzinę na terenie płaskim; na pochyłościach 15—10—6'5 klm., aby zaoszczędzić energię elektryczną. Pomysł więc spółki Cantono Frigerio rozwiązuje w sposób, jak się zdaje, na razie zadawalający problemat o komunikacji mechanicznej na drogach zwykłych. Oczy-

wicie w wielu przypadkach praktyczniejszą być może droga o szynach, albo automobil poruszany parą czy benzyną: wybór sposobu komunikacji zależy od natury drogi i jej długości. Jeżeli jednak linia nie długa i jeżeli w pobliżu jest tanie źródło energii elektrycznej, np. jeżeli są w pobliżu instalacje hydroelektryczne, to sposób Cantono Frigerio okazał się dotychczas najlepszy.

Pouczenia i przepisy.

Jaki zawód obrać ma syn, a jaki córka?

Wybór zawodu dla dzieci, stosownego do ich usposobienia, upodobania i zdolności, jest poważnym obowiązkiem rodziców.

Dlatego też powinni rodzice od najmłodszych lat swych dzieci badać ich charakter, specjalnie ich zdolności i upodobania, oraz umysłowy i fizyczny rozwój i nie powinni pytać: »Który zawód przynosi najwięcej pieniędzy?« »Jakiemu zawodowi odpowiada najlepiej usposobienie naszego dziecka?« Przedewszystkiem bowiem pamiętać należy o tem, że każdy zawód zadowolony tylko tego, kto się jemu poświęca z zamiłowaniem i zapale. Tylko wtenczas bowiem potrafi człowiek rozwiniąć należycie swoją siłę umysłową i fizyczną i wybić się ponad mierność.

Dlatego też rodzice, zmuszający dzieci do pewnych zawodów wbrew ich zamiłowaniu i usposobieniu, lekceważą bardzo ich przyszłe szczęście.

Dlaczego np. zmuszać chłopca do nauki i chcieć z niego za wszelką cenę zrobić człowieka wykształconego, pracującego umysłowo, jeżeli chłopiec nie ma do nauk zamiłowania, albo zdolności? Tak w jednym, jak w drugim wypadku, przy najusilniejszych nawet staraniach ze strony rodziców, chłopiec nie będzie robił postępów, a jeżeli po kilkunastoletniej męce ukończy szkołę, nigdy nie będzie w zawodzie nieodpowiednim pracował z zamiłowaniem i nigdy nie wybije się nad mierność, podczas gdy w zawodzie praktycznym, do którego od dziecka miał pociąg, mógłby się czuć zadowolonym i doprowadzić do świetnych rezultatów.

Zastaniamy się zawsze tem, że u nas nie ma zawodów praktycznych, nie ma szkół zawodowych, a gdyby nawet szkoły były, to nie ma przemysłu ani handlu, nie ma fabryk, więc do jakichże zawodów praktycznych mamy sposobić naszych synów? Tak, tem zastaniamy się zawsze, a zapominamy, że nie przemysł i handel tworzy przemysłowców i kupców lecz przemysłowcy i kupcy tworzą handel i przemysł. Oddawajmy naszych synów do takich zawodów, do jakiego każdy

Następnie ciężka praktyka, po niej zajęcie stałe w charakterze subiekta, pomocnika, korespondenta lub buchaltera.

Nieliczne chwile czasu wolnego, trzeba umiejętnie rozdzielić i na rozrywki, odświeżające zmęczony organizm i na czytanie jeszcze i książek... Kiedyż tu się uczyć języka obcego?... Chyba przez ciąg lat wielu, walcząc ze zniechęceniem, gdy lepsze posady zmiatają z przed nosa szczęśliwcy poliglota.

Jakiemż dobrodziejstwem stanie się dla tych rzesz wprowadzenie zamian tylko języków obcych — jednego »międzynarodowego«, gdy go przyjmie handel wszystkich krajów, wszystkich stron świata?... Gdy język ten otrzyma sankcję ogólną, żaden pryncypał nie będzie miał prawa żądać od swego pracownika znajomości innych języków przez

ojczystego i międzynarodowego. Nie 4-ch, 5-ciu, lecz najwyżej 3-ch i to w dodatku ten 3 ci będzie tak łatwym, że nawet porównać go z każdym innym niepodobna!...

Wtedy nowe siły wytworzą się, umysł uwolniony od zmory kucia języka, którego się nie lubi, będzie otwarty na nowe zdobycze.

Zastrzedz się tu muszę przeciwko fałszywemu rozumieniu tych słów: nie krzeszę bynajmniej kopii przeciwko uczeniu się obcych języków, owszem, kto ma zdolności i czas po temu, niech je poznaje do woli nabyty. Każdy język obcy wnosi do umysłu nowy czynnik postępu, otwiera księgi mistrzów danego narodu, więc uczonemu, badaczemu trudno sobie nawet wyobrazić bez znajomości języków obcych. Wiadomo jednak, jak mało bywa ludzi ze zdolnościami wszechstronnymi; zazwy-

czaj zdolność do matematyki, nauk przyrodniczych nie łączy się ze zdolnościami językoznawczymi. Rodzaj wykształcenia, następnie obracanie się handlowca przeważnie w sferze liczb i kombinacji, natężenie umysłu w pewnym specjalnym kierunku, wszystko to sprawia, że tylko wyjątkowo handlowiec może być poliglota, »Esperanto« zaś swą łatwością nie przeciąży niczyjego umysłu.

Wprowadzenie języka Esperanto, jako języka międzynarodowego w handlu, wyrwie z troski i piersi niejednego uczciwego człowieka.

Wszak można mieć znakomite zdolności na komiwojażera np. można mieć znajomość swej dziedziny, być rzutkim, sprężystym, sympatycznym, wymownym, a więzić te zdolności w jakiejś norze dlatego tylko, że się nie zna języków obcych.

WYRÓB KRAJOWY!

Na sezon zimowy

ROBOTA RĘCZNA!

Najnowsze fasony obuwia dla Dam,
Panów i dzieci — poleca

Magazyn i pracown. obuwia własn. wyrobu
M. AMSTER, we Lwowie, ul. Jagiellońska I. 9.

Za trwałość materiału ręczę. 30
Ceny tańsze niż w składach zagranicznej tandety. Z prowincji zużyty bućki na miarę wystarczy.
Proszę o poparcie moich znakomitych wyrobów obuwia. 18

z nich już z natury jest najlepiej usposobiony, a oni z pewnością z głodu nie zgina, ale podniosą te gałęzie gospodarstwa społecznego, które dotąd są u nas w zaniechaniu.

Zupełnie tak samo, jak z chłopcami, ma się także rzecz z dorastającymi dziewczętami. Kobieta bowiem także musi starać się o zapewnienie sobie utrzymania. A utrzymanie zapewnić sobie może kobieta, tak samo jak mężczyzna, tylko przez pracę w pewnym zawodzie.

Jeżeli więc dziewczyna ma ochotę do nauk, niech się poświęca naukom. Nie można natomiast męczyć mozolną nauką dziewczyny, która by chętniej oddała się gospodarstwu domowemu. Także bowiem w gospodarstwie domowym potrzeba dobrych sił, a dzielna kobieta może i na tem polu wiele zdziałać. Jestto rzeczą aż nazbyt jasną i naturalną, że każde dziewczę, nawet mimo zamiówowania w zawodzie, któremu się poświęca, by zarobić na swe utrzymanie, będzie widziało cel swego życia, przy boku kochanego męża.

Zapewnienie egzystencji i zdrowie, są jedynymi warunkami, na które rodzice baczną powinni zwrócić uwagę.

Wtedy nie będą się rozgrywały takie tragedye w duszy ludzkiej:

»Cóż z tego, że jestem sumien-
nym, oddanym zawodowi duszą i
ciałem pracownikiem, że mam za
sobą całe lata trudów nieskazitel-
nych, gdy muszę zostać wiecznem
popychadłem, bo mi zamyka drogę
do awansu upragnionego niezno-
mość obcych języków, których mnie
nie nauczono, gdy byłem dzieckiem,
których nie miałem czasu nauczyć
się, gdym zaczął zarabkować na ka-
wałek chleba, których teraz — w wie-
ku kłeski — nie mogę się już na-
uczyć».

W imię choćby takich przykła-
dów głosuję za językiem Esperan-
to. Może się jednak zjawić wątpli-
wość (wyrażono ją przedemną) czy
Esperanto nadaje się do stosunków
handlowych?

Na to odpowiada kategorycznie

Głosy z kraju.

Półwiekowy jubileusz.

Ludzkość nie zawsze w wdzięcznej
pamięci zachowuje największe do-
brodziejstwa, a zwłaszcza wtedy,
gdy z tych dobrodziejstw korzy-
stają nie uprzywilejowani, ale jak
najszerze warstwy ludności, miljo-
ny ludu pracującego.

W roku obecnym przypada pół-
wiekowy jubileusz jednej z najużyte-
czniejszych maszyn — maszyn
do szycia, maszyny Singera,
która wyręczyła człowieka w jednej
z najmozolniejszych prac, rąk i
oczu.

Już 100 lat temu odczuwano tę
niewolniczość i uciążliwość szycia,
zajęcia niezbędnego i dla najprymy-
tywniejszej odzieży, działu pracy
ludzkiej, nieustającej, od zamierz-
chłych czasów przedhistorycznych
po dzień dzisiejszy.

W r. 1804. dwaj Anglicy Sto-
ne i Henderson mozolili się
nad wykonaniem mechanizmu, za-
stępującego ręczną pracę szycia.
Strzelił im do głowy pomysł, wy-
konania mechanicznej ręki żelaznej,
naśladownictwa tego przedziwnie
subtelnego, najrzeczniejszego ukształ-
towania ludzkiej ręki.

Praca ich nie odniosła sukcesu.
Pomysł, jak to dziś rozumiemy był

zupełnie chybiony, mechaniczna rę-
ka szyc nie potrafi. Pierwszy, który
zrozumiał, iż przy maszynowym szy-
ciu nie można zastosować zasady
ręki — był T o m a s z S a i u t. Spo-
rządził on sobie maszynę do szycia
butów.

Na wale, obracalnym ręką za-
pomocą korby umieszczone były mi-
mośrodkowe tarcze, wodzące w dół
i w górę, dłutko oraz postępująca
za niem igłę szewską.

Po każdym sztychu przesuwiał
się materyał na ruchomych sankach.
Niewiadomo, jakie było powodzenie
tej maszyny szewskiej — prawdopo-
dobnie nie wielkie, gdyż w krótkim
czasie zapomniano o niej. Z rozwo-
jem przemysłu potrzeba taniej ma-
szyny stawała się coraz aktualniej-
szą, krawiec tyrolski M a d e r s-
p e r g e r pracował nad tem zaga-
dnieniem lat 30. Ostatni jego mo-
del polegał w zasadzie na 2 igłach,
których nitki zakręcały się w pęteli-
ki, a przez nie przechodziła nitka
trzecia.

Podobnie u l e p s z o n e maszyny
budował w pierwszej połowie 19
stulecia Francuz, krawiec T h i m o-
n i e r. Były one wykonane z drze-
wa i służyły do szycia uniformów
wojskowych. Niestety krawcy w oba-
wie, że stracą robotę — zniszczyli
mu cały warsztat z wszystkimi ma-
szynami, których było 80. — Usi-
łował się wprowadzić podźwignąć,

prof. dr. Conturat w punkcie 3-im
popularnej swej broszury.

Język międzynarodowy ma słu-
żyć przemysłowcom i kup-
com, wystarczy on i na potrzeby
nauki i przemysłowi z handlem. A
dalej: »Czyż narzędzia fizyczne, lub
przetwory chemiczne miałyby nosić
inne nazwy w świecie naukowym,
a inne w handlu lub przemyśle?
Gdy przyłączymy do języka nauko-
wego wszystkie wyrazy techniczne,
stanie się on tem samem mową
handlową kupiecką». Leo
Belmont zaś stwierdza: Setki towa-
rzystw uczonych, handlowych
oświadczają się za granicą za języ-
kiem Esperanto, do towarzystw i klu-
bów esperantycznych na obu półku-
lach świata należy olbrzymia liczba
najwybitniejszych kupców
i przemysłowców.

Do nauki języka Esperanto słu-

ży podręcznik polski, w 2 częściach,
Dra L. Zamenhofa, p. t. »Esperan-
to», język międzynarodowy. War-
szawa nakład księgarni M. Arcta
1904 Podręcznik ten zawiera: Gra-
matykę i ćwiczenia oraz Słownik
esperantyczno-polski i polsko-espe-
rantyczny wychodzącego w Paryżu
czasopisma »d'Repóroutiste», które
najlepiej zaabonować w akcyjnym
towarzystwie esperantycznym pod
nazwą: P r e s a E s p e r a n t i s t a
S o c i e t o (33, Rue Lacépède, Pa-
ris) i poprosić je przy tej sposobno-
ści o bezpłatny katalog wydawnictw
esperantycznych (»senpaga katalogo»
). Cena miesięcznika L'Espéranti-
ste» 4 franki rocznie.

Pierwsze galic. Towarzystwo akc.

Rafineryi spirytusu

we Lwowie

36

poleca
swoje zna-
komite
wyroby
jako to:

Wódki polskie, Rozolisy, Likiery, Starka litewska,
Nalewki, Miłucha. Rumy. SPECYALY: Absynt, John
Bull, Maraschino, Maraschino słodzone.

SKŁADY: Pasaż Hausmana, pl. Kapitulny 3., pl. Bernardyński 2

87

ale rok rewolucyjny 1848 — doprowadził go do zupełnej ruiny. — Zmarł opuszczony i w nędzy. Francuzi uważają go, jako właściwego wynalazcę maszyny do szycia, jednakowoż bezpodstawnie.

Do r. 1850 zgłoszono w Stanach Zjednoczonych Ameryki około 40 patentów na różne konstrukcje — żadna jednak nie doznała sukcesu w praktyce, z wyjątkiem pomysłu Amerykanina Eljasza Howe, który stworzył konstrukcję będącą fundamentem dla niebywałego rozwoju — produkcji maszyn do szycia.

Ukazała się ona w r. 1845. — Zasada jej była jedna igła, mająca uszko blisko koniuszka. Wbiła się w materiał nie wiele powyżej otworu, a z powrotem tworzyła pętlę. Przez pętlę przesuwano się czółenko, ciągnące nitkę. — Wynalazek Howego ulepszył znakomicie Izak Merrit Singer, a słynna fabryka *Singer Manufacturing Company* w Nowym-Yorku — wybiła się na czoło tej produkcji, jako największa światowa fabryka maszyn do szycia, udoskonala ją i rozpowszechnia ją coraz bardziej obniżeniem ceny — swe wyroby zastosowywane do najrozmaitszych gałęzi przemysłu konfekcyjnego.

Zajmując się dzieje tak Howego jego, dola jak i przeobrażenia jego wynalazku, trzeba wiedzieć, że pierwotna jego maszyna miała igłę poziomą, — dopiero ulepszenia Singera nadały jej formę dzisiejszą i wzięwszy rzecz z punktu widzenia kapitalistyczno-przemysłowego pierwszy Singer utorował drogę dla wprowadzenia maszyn do szycia w powszechne użycie, — około r. 1856. A więc rzecz można, iż obecnie święci ona półwiekowy jubileusz.

W r. 1874-tym produkcja roczna maszyn singerskich przedstawiała 300.000 sztuk — dziś dochodzi do cyfry 2.000.000, a filie *Singer M. Comp.* znajdują się we wszystkich częściach świata*).

Warto istotnie poznać bliżej tę maszynową rękę ludzką w jej różnorodnym zastosowaniu — przedstawimy to w następnym artykule.

m. k.

Kronika techniczno - przem.

Ośmiogodzinny dzień pracy w Ameryce.

W stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej istnieje od roku 1892 prawo, przepisujące 8-o godzinny dzień pracy dla robotników, zajętych w warsztatach rządowych. Niedawno złożył o Kongresowi nowy projekt, który jest niejako dopełnieniem poprzedniego prawa; według projektu we wszystkich umowach, zawieranych przez rząd Stanów z fabrykami prywatnymi, powinien być zastrzeżony 8-o godzinny dzień pracy dla robotników, zajętych przy wykonywaniu obstarunków rządowych.

Zapytanie o zdanie w kwestyi tego projektu 24 przedsiębiorstw przemysłowych, które dotychczas podejmowały się robót rządowych, jednomyślnie orzekły, iż wprowadzenie 8-o godzinnego dnia pracy pod przymusem prawnym szkodliwe jest dla przemysłu i znacznie powiększy koszt robót rządowych. Połowa fabrykantów oświadczyła wprost, że o ile projektowany dodatek zostanie uchwalony, nadal nie będą mogli podejmować się obstarunków rządowych.

W celu wyjaśnienia całej sprawy Kongres postanowił zrobić doświadczenie przez porównanie wydajności pracy przy dniu 8-o godzinnym i przy dłuższym. Do doświadczenia wybrano przemysł okrętowy, gdyż ten przez wprowadzenie dnia 8-o godzinnego najwięcejby mógł ucieść, oraz ze względu, że on najlepiej nadaje się do tego rodzaju doświadczenia: amerykańskie bowiem warsztaty okrętowe są po części własnością rządową a po części prywatną i w pierwszych 8-o godzinny dzień pracy został wprowadzony prawem z r. 1892.

Próbie przeprowadzono w ten sposób, że z dwóch, zatwierdzonych do budowy zupełnie jednakowych co do typu, wielkości i materiału okrętów wojennych, jeden, a mianowicie: „Connecticut” oddano do wykonania warsztatom rządowym w Brooklyn, drugi zaś okręt „Louisiana” obstarlowano w prywatnych warsztatach towarzystwa Newport News Shipbuilding and Dry-Dock Company.

Do porównania posłużyć miało wykonanie kadłuba okrętu, gdyż przy tem przeważa robota ręczna.

Bierzmo „Louisiany” założono 7. lutego 1903 r. w Newport News;

spuszczono okręt na wodę 27. sierpnia 1904 r. Budowa kadłuba zajęła 54,5% ogólnej ilości godzin pracy. Bierzmo „Connecticut’a” założono 10. marca 1903 r. w Brooklyn; spuśczone go na wodę 29. września tegoż roku, przyczem budowa kadłuba zajęła 53,59% ogólnej ilości godzin. Ciężar materiału użytego do budowy kadłuba „Louisiany” wynosił 55+1247 kg, ogólna ilość godzin pracy — 2+13888. Odpowiednie cyfry dla „Connecticut’a” są 5166976 kg. i 1808240 godz. Ciężar materiału przerobionego w godzinę pracy wynosił:

Dla okrętu „Louisiana” (warsztaty prywatne) 2,2956 kg.

Dla okrętu „Connecticut” (warsztaty rządowe) 2,7466 kg.

Wydajność pracy jednogodzinnej robotnika przy dniu 8-o godzinnym przewyższała zatem wydajność pracy jednogodzinnej przy dniu 10-o godzinnym okragło o 20%; dziennie w prywatnych warsztatach przerabiano przy 10-o godzinnym dniu pracy 22,956 kg., w rządowych przy 8-o godzinnym dniu pracy 22,860 kg.

W rzeczywistości jednak przedstawia się sprawa nie tak pomyślnie, jakby to wnioskować można z cyfr powyższych; w warsztatach prywatnych praca szła normalnie, w rządowych zaś przeciwnie szła w tempie przyspieszonym. Wpływały na to rozmaite względy: w warsztatach rządowych płaca dzienna jest większa aniżeli w prywatnych, a zajęcia same są prawidłowsze i pewniejsze, przez co warsztaty rządowe mają do rozporządzenia zawsze robotników wyborowych; dalej na szybsze wykończenie „Connecticut’a” wpłynęło to, że w warsztatach rządowych miało na widoku budowę innych okrętów; dużo też wpłynęła na rezultaty i ta okoliczność, że robotnicy warsztatów rządowych wiedzieli o celu doświadczenia, i pracowali gorliwiej, by 8-o godzinny dzień pracy uzyskał zatwierdzenie. W prywatnych zaś warsztatach grały względy wprost przeciwnie.

Wystawa budownictwa w Petersburgu.

Stowarzyszenie Inżynierów cywilnych urządzi w czasie od 3 kwietnia do 23. maja 1906 wystawę, która ma dać obraz obecnego stanu budownictwa. Przedmioty wystawowe będą dopuszczone nie tylko z Rosyi ale i ze wszystkich krajów Europy. — Wystawa obejmie:

*) Filia na Galicyę — Lwów — Sykstuska 6.

I. Materiały budowlane i zastosowanie tychże. Naturalne i sztuczne materiały, saparety do badania tychże, rezultaty prób i badań. — Dla betonów i konstrukcji żelazno-betonowych będzie osobny dział. Pożądanym jest urządzenie teoretycznych i praktycznych doświadczeń.

II. Wyroby budowlane. Ślusarskie, kowalskie, ciesielskie, stolarskie, metalowe, odlewnicze i t. d., wchodzące w zakres budownictwa.

III. Urządzenia sanitarne. Hygieny mieszkań i miast. — Asanacja domów wspólnych a to szkół, szpitali, przytułków nocnych, domów robotniczych, schronisk dalej zakładów kąpielowych, kuchen, pralni itp. — Dla tego dzieła pożądane są tabele graficzne i statystyczne.

IV. Zabezpieczenia od ognia.

V. Elektromechanikę i jej zastosowanie w budownictwie.

VI. Dekoracja budynków na zewnątrz i mieszkań wewnątrz.

VII. Literaturę fachową i środki naukowe.

Urzędowy organ dla spraw handlowych i przemysłowych.

Od stycznia 1906 r. wychodzić będzie z inicjatywy ministerstwa handlu, organ, w którym publikowane będą wszystkie przemysłu dotyczące prawa, przepisy i wskazania ogólnej natury oraz wyroki sądownicze najwyższych sądów i ministerstwa handlu. Ogłaszane również będą zestawienia dawniejszych rozporządzeń i judykatury. Prócz części urzędowej, pismo zawierać będzie wiadomości z zakresu działania departamentu przemysłowego, rozprawy rad przybocznych ministerstwa handlu, sprawy popierania przemysłu i rękodziela, i wystaw, dalej wiadomości o działalności urzędowego biura statystycznego dla pracy, inspektorów przemysłowych i instruktorów związkowych oraz izb handlowych i przemysłowych. Obwieszczone będą projekty nowych ustaw, wiadomości o toku obrad Rady państwa i sejmów, o ile dotyczą przemysłu.

Wyszkolenie techników dla cukrowni.

Olbrzymi rozwój techniki w przemyśle cukrowniczym postawił fabrykację cukru na pierwszym miejscu wśród innych gałęzi przemysłu rolnego. Fabrykacja ta jest obecnie jedną z najbardziej racjonalnie prowadzonych. Ścisła kontrola materiału surowego, dalszych jego prze-

mian, jak i produktów pobocznych, wprowadzonych do fabrykacji, pozwala, na zasadzie dokładnej znajomości składu chemicznego ocenić, czy i o ile fabrykacja jest normalnie prowadzona. Kontrola ta, jak również umiejętność stosowania środków przeciwdziałających różnym zbożeniom przypadkowym w przerobieniu, wymaga dobrej znajomości chemii, ze szczególnem zastosowaniem jej w cukrownictwie.

Z drugiej strony produkcja wziorowa przy minimum strat i kosztów zależna jest w znacznej części od dobrego urządzenia mechanicznego. Każda fabryka przedstawia obecnie nader skomplikowaną całość pod względem ilości i doboru maszyn i przyrządów. I tu niezbędna jest ścisła kontrola każdego pojedynczego przyrządu, mająca na celu określenie jego działalności użytecznej. Jak wiadomo, ma to kolosalne znaczenie w zużyciu opału, a następnie w wyzyskaniu jaknajwiększego spółczynnika użytecznego z wytworzonej siły mechanicznej.

Prowadzenie takiego urządzenia wymaga kompletnej znajomości konstrukcji każdego przyrządu w najdrobniejszych szczegółach, jak również i znajomości zasad, na których konstrukcja się opiera.

Ze wszystkich krajów, produkujących cukier, Belgia tylko posiada specjalny Instytut cukrowniczy w Glons-Liège, który jest zakładem ze wszech miar użytecznym dla ludzi pragnących poświęcić się cukrownictwu. Właściwie więc będzie zapoznać się z programem tej instytucji.

W r. 1889 Towarzystwo Belgijskich fabrykantów cukru, popierając inicjatywę prywatną, wzięło pod swój protektorat nowozałożony Instytut cukrowniczy, który pozostając pod opiekę i kontrolą specjalistów, rozwijał się nader pomyślnie. O użyteczności tego zakładu świadczy fakt że wychowawcy jego zajmują przeważnie wybitne stanowiska w świecie cukrowniczym tak Belgii, jak i innych krajów.

— z którego możnaby sporządzać cienkie płyty dla zastąpienia szyb szklanych w pewnych warunkach?

Czy nie możnaby zaprawić żelatyzną stosownymi domieszkami tak, ażeby nie straciła na przeźroczystości i elastyczności a zyskała odporność znaczną na wpływy wilgoci i zmiany temperatury powietrza?

Gdzie są fabryki podobnych płyt?

Pytanie 322.

W jaki sposób wyrabia się węgle do lamp łukowych, jakich maszyn potrzeba do tego i gdzie je można nabyć?

Korespondencya Redakcyi

WP. Guniewicz w Podhorcach. Huty szklane są w Żółkwi. Blachę ołowianą wyrabia firma Bracia Drzewiccy w Przemyśle ul. Węgierska.

Nadesłane.

G. k. Galicyjskie Towarzystwo Gospodarskie.
Ul. Karola Ludwika 1. 3, II piętro.

Ogłoszenie.

Komitet c. k. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego podaje niniejszem do wiadomości, iż podobnie jak w latach poprzednich, pośredniczyć będzie w prowadzeniu oryginalnego nasienia lnu inflanckiego z Rygi i Parnawy — o ile zapas uzyskanej od Wysokiego Ministerstwa rolnictwa subwencji na to wystarczy.

Plantatorowie więksi otrzymają je po cenie nabycia, a mniejsi po cenie niższej. Ponieważ zamówienie dopiero po zebraniu odnośnych zgłoszeń skutecznym być może, Komitet nie jest na razie w możności podania ceny, uprasza przeto przy zamówieniach o zadatek po: 59 groszy od garnca, albo 18⁷⁵ koron od worka lnu ryńskiego, a 93 groszy od garnca, albo 29⁵⁰ koron od beczki lnu parnawskiego.

Chcący korzystać z tego pośrednictwa winni nadesłać zamówienia franco do Komitetu Towarzystwa, z dokładnem oznaczeniem gatunku nasienia (rygskie, czy parnawskie?), niemniej miejsca zamieszkania i poczty, jakoteż ostatniej stacji kolei żelaznej, przy dołączeniu wyż wymienionego zadatku od każdego garnca, lub od każdego worka — najpóźniej do 20 stycznia 1905 roku.

Feliks Skrochowski,
sekretarz.

Vivien,
wiceprezes.

Pytania i odpowiedzi.

PYTANIA.

Pytanie 321.

»Czy znany jest materiał. — nie czuły na wilgoć do pewnego stopnia, oraz na zmiany temperatury powietrza, nie kruchy, jak szkło, ale tak przeźroczysty, jak ono,

Marcin PRUGAR i syn

PAROWA FABRYKA WYROBÓW
STOLARSKICH I PARKIETÓW

Lwów, Supińskiego 1. 5. Telefon Nr. 563

poleca: wszelkie w zakres stolarstwa wchodzące wyroby
po cenach najniższych. 4

Zamówienia tak ze Lwowa jak i prowincyi skutecznie się w jak
najrychlejszym terminie.

Własne biuro rysunkowe.

Kosztorysy wszelkie i przedmiary bezpłatnie. 56

Pierwsze przedsiębiorstwo wiertnicze

72 **Inż. Z. STYBER** 15
i J. ZEITLEBEN 26
w Starym Zagórzu.

przeprowadza badanie pokładów pod względem tektonicznym i geologicznym, sondowanie terenów pod budowę mostów i gmachów — wiercenia za wodą, naftą i pokładami mineralnymi z dobywaniem rdzenia; dalej wszelkie roboty wchodzące w zakres studniarstwa.

ZAKŁAD ARTY- 14
STYCZNY

Leona Appla

Lwów, — Pasaż Hausmana

26 poleca swoje wyroby: 15

szyby trawione do okien kościółów, klatek schodowych i t. p., szyldy i tablice lane, z metali, lakiernictwo galant. i budowlane, tablice szklane, mosiężne i t. p. 65

— Cenniki, kosztorysy, bezpłatnie. —

Zaproszenie do przedpłaty!

**KURYER
LWOWSKI**

pismo politycz.-społeczne
wychodzi codziennie.

Dwa razy w tygodniu bezpłatny arkusz powieści ze swojskiej i obcej literatury.

W ten sposób

Biblioteka powieściowa

„Kuryera Lwowskiego“
w formacie książkowym tworzy rocznie
dziesięć tomów.

Obok bezpłatnej

Biblioteki powieściowej

daje „Kurier Lwowski“ co niedziela wszystkim swoim Czytelnikom bezpłatny dodatek literacko-naukowy

„TYDZIEŃ“

a nadto

dodatki niedzielne.

Warunki prenumeraty

We Lwowie: miesięcznie (90 ct.)
1 kor. 80 gr.

Na prowincyi: z przesyłką pocztową miesięcznie (1'35 zł.) 2 kor. 70 gr., kwartalnie (4 zł.) 8 kor.

Wielka luneta astronomiczna

na trójnogu — z wszystkimi potrzebnymi
dodatkami — (wyborne soczewki) — —

do nabycia prawie za bezcen

(z powodu wyjazdu).

Można oglądać w Redakcyi „PRZEMYSŁOWCA“
Lwów, Akademicka 26.

OŁÓWKI KRAJOWE

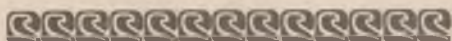
Towarzystwa akcyjnego **St. Majewski i Syn**

Główne zastępstwo na Galicyę w kraj. Związku Przemysłowym: Lwów, Chorażczyzna 17.

Dostać

można

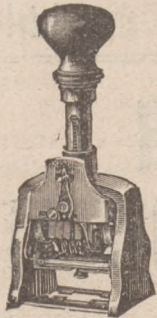
wszędzie.

Artyst. zakład rytowniczy MAKSA GLASERMANA

23 Lwów, ul. Sykstuska 1. 17

wykonuje gustownie i tanio:

stampilie kauczukowe
i metalowe, tablice i na-
pisy z metalu lane i mo-
siężne grawirowane,
numeratory i stemple
datowe, marki pieczęt-
kowe, odznaki dla stra-
ży, obcęg do plomb
i t. p.

14 Kosztorysy bezpłatnie. 65

24 14

Patenty

na wynalazki, ochronę modeli, ma-
rek fabr. i t. d. wyjednywa czynne
od r. 1882

BIURO PATENTOWE

Włodarkiewicz & Sieklucki - -

Warszawa, Włodzimierska 16.

Własne warsztaty mechaniczne.
Stały Reprezen. w Petersburgu.

Wynalazki Biuro same nabywa lub
pośredniczy w ich eksploatacyi.

65

36 Pierwsza 5

Krajowa Fabryka wyrobów masarskich

A. Finkelsteina

we Lwowie

plac Gołuchowskich 1. 2.

poleca swe znane wyroby
wędlin, salami i t. d.

57

Pierwszy krajowy
zakład artystyczny
**ELEKTRYCZNE
URZĄDZONY**

M. HEGEDŰS

LWÓW

ul. Kopernika 8.

WYKONUJE
ARTYSTYCZNE:
KUSZE DRUKARSKIE
WSZELKIEGO RODZAJU
DŁA ILUSTRACJI KSIĄŻEK
DZIENNIKÓW CZASOPISM
ANONSÓW CENNIKÓW I T.

FOTOCYKNOGRAFIA
AUTOTYPIA
CHROMOTYPIA
FOTOLITOGRAFIA
ŚWIATŁODRUK

ZAKŁAD ARTYSTYCZNY
SECESSION
LWÓW
ul. Kopernika 8.

POWIEKSZENIA DO NATURALNEJ WIELKOŚCI POD NAJNIŻSZYCH CENACH.
KUSZE PRZECHOWUJĄ SIĘ NAŚLADOWNICTWO ZASTRZEŻONE.

Oleje cylindrowe i Maszynowe

w najlepszych jakościach

poleca

Fabryka nafty Fibicha i Stawiarskiego

30 KROSNO. 81

W niedzielę i święta dwa przedstawienia.

„Colosseum”

Hermanów

Największy Teatr Rozmaitości

codziennie przedstawienia
pierwszorzędnych atrakcyi.

Początek punktualnie o g. 8. wiecz.

Bilety wcześniej do na-
bycia w biurze Płohna,
ul. Karola Ludwika 9.

Osoba władająca biegle
językiem francuskim,
oraz znająca doskonale
muzykę, poszukuje po-
koju za lekcję, wiado-
mość w Redakcyi.

„Architekt”

miesięcznik poświęcony ar-
chitekturze, budownictwu
i przemysłowi artysty-
cznemu

wychodzi w Krakowie raz na
miesiąc, w zeszytach ozdo-
bionych licznymi ilustracyami
i tablicami rysunkowemi.

Przedpłata rocznie 20 K, 10 rb.,
20 m., lub 30 fr. — Pojedyn-
czy zeszyt 2 K, 1 rb., 2 m.,
lub 3 fr.

Dla członków polskich To-
warzystw technicznych o
20% taniej.

Kraków, ul. Zgoda 1.

30 47

Patenty

na WYNALAZKI WYJEDNYWA

inż. St. Dzbański

Wiedeń, Lindengasse Nr. 2.

Międzynarodowe biuro
patentowe.

65

OBLICZENIE!

Jak wysoko podskoczyłaby pchła,
gdyby była tak wielką jak słoń?
[Za dokładne obliczenie otrzyma
Czytelnik w nagrodę cały rocznik
„Przemysłowca“]. Cel.

Wanny cynkowe - -
od zł. 6-50

Wanienki i nasiady
od zł. 3.50.

— POLECA —

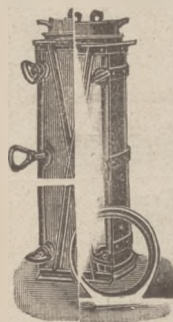
Specjalny Wyrób Wanien

Wojciech Zajac
Lwów, Ossolińskich 14.

Upraszamy uprzejmie o powoływanie się przy zamówieniach na ogłoszenia „Przemysłowca”.

Poco kupować za granicą? Czy ma Pan piasek?

Dostanie Pan wszystkie maszyny i formy do wyrobów cementowych jak: prasy, stoły do wyrobu dachówek, podkładki prasowane i lane, matrycy i szablony, formy do rur, farby, olej, młynki do mieszania farb z cementem, oraz podanie sposobu fabrykacji i t. d. we **Fabryce maszyn JANA ENDLERA** (istniejącej już od lat 20 tu) obecnie w Pfaffstätten obok Wiednia nad Kanałem Nr. 106. Wszystkie podane firmy są na składzie, które wraz z maszynowym urządzeniem w ruchu można oglądać w każdym czasie. 49—61

Juliusz Overhoff we Wiedniu

wykonuje

Aparaty do czyszczenia wody, patent Dervaux-Reisert, Filtry do wody — patent Reissert. Urządzenia do chłodzenia wody — patent Overhoff-Collaut.

Wyłączne zastępstwo na Galicję i Bukowinę posiada

J. Szaynok

biuro techniczne i fabryka maszyn w Rzeszowie.

Kupię maszynę do pisania

ze stale widocz. polsk. i niem. piśmem używaną. System wielkość i cenę podawać proszę na adres: Żmigrodzki, Kraków, Sławkowska 1.

Opryszek [z rewolwerem]: Życie albo pieniądze.

Podróżny [wołając małżonkę]. Żono, chodź tu moje życie.

Dla przedsiębiorców!

Znakomita sposobność do założenia fabryki.

Do nabycia tanio korzystnie położona realność z kamienią frontową, oficynami i wielkim placem we **Lwowie** w dzielnicy grodeckiej) *razem 1000 m²*. Gotówka potrzebna 27 000 kor.

Plany. szczegółowe informacje w Admin. „Przemysłowca“.

Karol Hornung

Lwów, Szpitalna 40.

Telefon nr. 353.

Parowa fabryka stolarska

wykonuje roboty budowlane, posadzkowe, urządzenia kościelne i szkolne, tak w miejscu jak i na prowincję po umiarkowanych cenach. 65

Używane szyny

wózki, rozjazdy w zupełnie dobrym stanie

z powodu zupełnego zwinięcia interesu tanio do sprzedania. — — — —

Zgłoszenia pisemne pod „Okazyja“ do Administracji „Przemysłowca“.

Najznakomitsze wprzód i w tył szyjące i do haftu artystycznego urządzone

„**ORYGINALNE VICTORIA**”

maszyny do szycia

są najlepsze i wskutek swych wybitnych zalet najtańsze.

Maurycy Frühling

Lwów, Trzeciego Maja 1. 5.

FLBIE: Stanisławów Pasaż — Tłumacz, Rynek.

MASARNIA

Franciszka Jchniowskiego

we Lwowie ul. Batorego 4. obok Wgo Soleckiego

poleca szynki uznane ogólnie za najlepsze w smaku oraz wszelkie inne wędliny, niezrównanej dobroci również wielki zapas smalcu i słoniny. 85

31

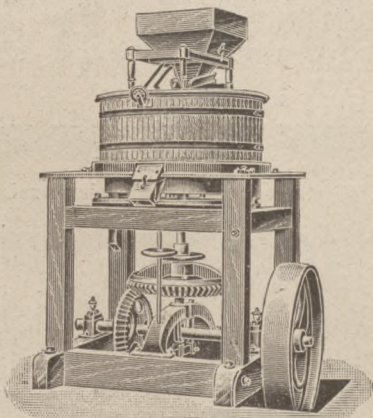
Młyny

poruszane motorami wodnymi, parowymi i ssąco gazowymi

urządza fabryka maszyn

J. SZAYNOK

w Rzeszowie.

można zarobić spruwadzając

Przepisy

do fabrykacji przetworów chemiczno-technicznych. kosmetyków, środków leczniczych itp.

z laboratorium chemiczn.

Dr. chem. **DAVIDSON**

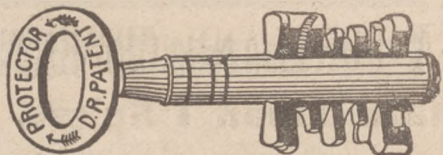
et Dr. med. **JUNGMAN**

Berlin Nr. 74. Friedrichstr. 131 D.

Proszę żądać ofert. — Korespondencya polska.

Wiele pieniędzy!

Wiele pieniędzy!

Jedyne zastępstwo i skład na Lwów

Leopold Herrmann

ul. Grodecka l. 14 a.

Cudem techniki
nazywają fachowcy **patentowany zamek Protektor**
w który zaopatruje swe ogniotrwałe i pewne przed włamaniem

Kasy HESKY S. Wertheimer

Fabryka: Wiedeń XVII/3.

Niezrównane kasy najnowszej konstrukcji. — Tanie ceny fabryczne.

SPŁATY CZĘŚCIOWE

przyznajemy wszystkim osobom, także z prowincyi, dobrze sytuowanym, bez różnicy stanu lub rangi.

33 Nowo otworzony Magazyn nowości dla dam i dzieci we LWOWIE, przy ul. Halickiej l. 19a.

„MAŁY LOUVRE“

poleca swój olbrzymi wybór

bluzek, kapeluszy, rękawiczek, hałek, szlafroków, matynek, fartuszków, konfekcyi dziecięcej dla chłopców, parasoli, parasolek, pończoch i towarów pończoszковых, woalek i innych towarów modnych, towarów lnianych, bielizny stołowej, bielizny męskiej, damskiej i dziecięcej i w. i.

Zlecenia z prowincyi załatwia się odwrotnie

Zarząd Magazynu „Mały Louvre“

we Lwowie, ul. Halicka l. 19a (róg ul. Sobieskiego).

Ilustrowane cenniki wysyła się na prowincję darmo i oplatnie.

Nasz główny skład dywanów, portyer, firanek, chodników, koców, kołder, kap na stoły i na łóżka, cerat, linoleum i artykułów dekoracyjnych znajduje się we LWOWIE, przy ulicy Sykstuskiej l. 6. a (Pasaż Hausmana).

Spłaty 26

częściowe!

Dozwolone także osobom z prowincyi za poprzedniem ustnem lub listownem porozumieniem się.

Bezsprzecznie największy wybór!

Renomowana i powszechnie znana firma

Dom towarowy „Au Louvre“

we Lwowie, ul. Sykstuska l. 6 a (Pasaż Hausmana)

poleca swój obfity i bogato zaopatrzony skład wszelkich możliwych gatunków dywanów (także kościelnych i przed ołtarze) dywaników, portyer, firanek, chodników, kap na stoły i łóżka, cerat, linoleum, koców, kołder, der na konie oraz wszystkich innych przedmiotów dekoracyjnych po nader niskich cenach konkurencyjnych,

Na żądanie wysyłamy na prowincję darmo i oplatnie nasze bogato ilustrowane cenniki, w których są opisane także towary lniane i bawełniane, bielizna męska i damska, szyfony, płótna, bielizna stołowa i inne ważne artykuły, w zakres domowego gospodarstwa wchodzące. Zlecenia z prowincyi załatwia się odwrotnie.

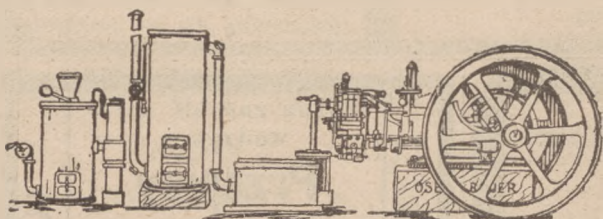
By ująć pomyłkom, prosimy na nasz adres dokładnie zważać.

Z poważaniem Zarząd firmy:

Dom towarowy „Au Louvre“

Lwów, Sykstuska 6 a.

6

Skład motorów wybuchowych

URZĄDZEŃ MŁYNÓW I FABRYK

39

Leon Keller, Lwów, Grodecka 35.

Kosztorysy i plany na żądanie.

£0

Goleszowska fabryka
cementu portlandzkiego
Goleszów

Najlepsze polecenia na żądanie do usług

(stacya kolei, poczta i telegraf na miejscu).

Roczna produkcya 1,200,000 — 1,500,000 etn. metr. portland-cementu.

Zawsze jednostajny — pierwszej jakości — najprzedniejszej mialkości.

7

Przewyższa znacznie przepisy normowane przez Stow. austriackich inżynierów i architektów.

58

SPECYALNOŚĆ: cement do wyrobu posadzek i kamienia sztucznego rur i dachówek cementowych.

Podgórze-Bonarka

(pod Krakowem).

10 FABRYKA PORTLAND CEMENTU

Bernard Liban i Spka

14

poleca swój produkt najprzedniejszej jakości.

65

WODOCIĄGI

dla miast, miasteczek, gmachów publicznych

projektuje i wykonuje firma

August Löw i Sp.

LWÓW, ul. Kołłątaja 1. 6.

Adres telegramów: „KALORYA“ — LWÓW.

Ogrzewanie centralne

wszelkich systemów

Łazienki, łazienki, pralnie, suszarnie, wszelkie urządzenia mechaniczne. Poszukiwanie i uchwycenie źródeł, wiercenie studzien, ustawianie pomp. Instalacje domowe z łazienkami i klozetami.

Generalne zastępstwo dla Galicji i Bukowiny patentów łazienek szafkowych „The Elkay Syndicate“ w Londynie. (w)

12 Krajowy Związek Przemysłowy 15

AGENCYA HANDLOWA WYDZIAŁU KRAJOWEGO

we Lwowie, ulica Chorążczyzny 1. 17.

Przyjmuje zastępstwa fabryk krajowych i utrzymuje agencję handlową. Pośredniczy w eksporcie wszystkich kraj. produktów.

UTRZYMUJE BAZARY KRAJOWE:

we Lwowie, Hotel Georgea, — w Krakowie, Rynek główny 1. 20, w Nowym Sączu, ul. Krakowska 1 7 — w Przemyśle, ul. Franciszkańska

które polecają

sukna, płótna, dreliechy, barekany, makaty, kilimy, wyroby koszykarskie, zabawki i wogóle wyroby krajowego przem. tak fabrycznego jak i domowego.

Informuje w kwestiach rodzimego wytwórstwa i handlu.

65

15

1 Architekci

J. SOSNOWSKI & A. ZACHARIEWICZ

krajowe przedsiębiorstwo robót betonowo-żelaznych konstruujące ogniotrwałe, żelazno-betonowe - - - -

(BETONS ARMÉS)

Systemu Hennebique.

EXPOSITION UNIVERSELE 1900.

14 GRAND PRIX

Wystawa Jubileuszowa we

Lwowie 1902

zaszczytne uznanie.

STOPY, MOSTY, TUNELE, FUNDAMENTA, KANALIZACYE, ZBIORNIKI, FABRYKI, MŁYNY, PILOTY BETONOWE i t. p.

Wstępne projekta i przedmiary bezpłatnie.

Lwów, ul. Na Błonie 3.

FILIA

Kraków, ul. Szpitalna 17.

Telefon 470.

65

JÓZEF GORLECKI.
.... FABRYKA
SIATEK, MEBLI, KONSTRUKCJI ŻELAZNYCH
I WYROBÓW ORNAMENTALNYCH RUTYCH.
KRAKÓW, ul. św. Wawrzyńca 26.
Telefon 211.

Telegr. Józef Gorlecki
Kraków.

65

Upraszamy uprzejmie o powoływanie się przy zamówieniach na ogłoszenia „Przemysłowca”.

16

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych,
domów prywatnych i t. d.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. Wiercenie studzien. Ustawianie pomp.
Instalacje domowe z klozetami, łazienkami itd.

projektują i wykonują:

Inż. Leonard Nitsch i Ska, Kraków, ul. Kolejowa l. 18.

Najlepsze refereneye z dotychczas wykonanych robót. — Kosztorysy bezpłatnie.

65

Centralne

14

Ogrzewanie

wszelkich systemów

I WENTYLACYE

Łaźnie, Mechaniczne pralnie, suszarnie i t. d.

Dryginalne

17

SINGER

Patrz na
markę fabryczną.

*Maszyny -
- - do szycia*

Singer Comp. Tow. akc. Maszyny do szycia

Lwów, ul. Sykstuska 6.

E. HAUSMANN

Lwów, Pasaż Hausmana 6.

20

Telefon 303.

23

Pierwsze krajowe zakłady dla wszelkich urządzeń elektrycznych. Największe składy wszelkich materiałów instalacyjnych, aparatów i t. d.

Światło — Przenoszenia siły — Telefony — Gromochrony — Sygnały — Instrumenty — Akumulatory —
Baterye — Latarki — Świeczniki.

74

KOSZTORYSY GRATIS I FRANKO.

BRACIA

RZĘDOWSCY

8 BIURO ELEKTROTECHNICZNE 20

Lwów ul. Sykstuska 16. i ul. Balonowa 12.

Krajowy zakład dla budowy
wszelkich urządzeń elektrycznych. Własne warsztaty.

**NAJWIĘKSZE SKŁADY
WSZELKICH ARTYKUŁÓW
ELEKTROTECHNICZNYCH.**

Polecają żarówki tantalowe
zużywające 50% mniej
prądu.

Kosztorysy bezpłatnie.

21

Laboratorium handlowe

25

**Inż. MARYANA WIELEŻYŃSKIEGO, zaprz. rzeczoznawcy sąd.
w Borystawiu.**

Wykonuje: Analizy i badania wszelkich produktów z dziedziny przemysłu naftowego i woskowego, w szczególności ropy i olejów smarowych. — Analizy gazów kominowych i kopalnianych i t. d. — Analizy gleby, gliny i minerałów. — Analizy moczu, sputum i t. d. pod kontrolą dr. med. Klarfelda w Drohobyczu.

— *Udziela informacji i porady technicznej z zakresu przemysłu naftowego.* —
Zajmuje się naukową reklamą produktów krajowych.

37

Wodociągi,

19

urządzają

Chylewski, Kruby i Sp.
Lwów, Kopernika 15 a. — Telefon 534.

wiercenia studzien, ustawianie pomp, pralnie, łaźnie, susznie itd. - - -

Ogrzewania centralne

Oświetlenia

14

..MOTORY..

i wszelkie urządzenia mechaniczne.

REPREZENTACYA

Kraków, ulica Szewska l. 23.

Adres telegr. Chylewski, Lwów. — Kosztorysy bezpłatnie. 65

Posiadacze losów

mogą u nas dostać za nie pełny kurs dzienny i na życzenie te same losy (t. j. te same numery) grając na nie bez przerwy, nabyć na dogodnie spłaty miesięczne. Losy gd iekolwiek zastawione, wykupujemy i przeprowadzamy powyższą transakcję.

Polecamy uprzejmie naszą firmę do wszelkich obrotów bankowych. Kupno i sprzedaż obligacji, losów i monet. — Agentów żadnych nie wysyłamy. — Kalendarzyk bankowy bezpłatnie.

SCHÜTZ i CHAJES

DOM BANKOWY

we Lwowie, plac Maryacki 7.